

Εισήγηση του Μητροπολίτου Μάνης στην Ιεραρχία με Θέμα: «Ἡ ἀξία, ἡ σημασία καί ἡ ὑπακοή εἰς τό Συνοδικόν Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας».

Μακαριώτατε ἅγιε Πρόεδρε,

Σεβασμιώτατοι Πατέρες καί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Συνοδικοί Σύεδροι τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

Ἐν πρώτοις, ἐκφράζω τίς θερμότερες εὐχαριστίες μου εἰς Ὑμᾶς Μακαριώτατε, ὡς καί σ' ὅλα τά μέλη τῆς προλαβούσης ὑπό ἡμερομηνία 23 Ἰουνίου 2021, Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, γιά τήν τιμή τῆς ἀναθέσεως καί παρουσιάσεως στήν ἐλαχιστότητά μου τοῦ ὑπερθεν σπουδαίου θέματος.

Ὅθεν, ἐντολήν ἱεράν καί ὑψηλήν φέροντες, εἰσηγοῦμεθα, ὄλως εὐλαβῶς, ἐνώπιον τῆς σεπτῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, τό ἀνατεθέν στήν ταπεινότητά μου θέμα: «Ἡ ἀξία, ἡ σημασία καί ἡ ὑπακοή εἰς τό Συνοδικόν Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας».

1. ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Κατ' ἀρχήν, ὡς διφυῆς ὑπόσταση, νομικῶς ὁ ὅρος «Πολίτευμα» ἔχει σχέση μέ μία κοινότητα δικαίου, μ' ἓνα σύστημα νομικοῦ σχηματισμοῦ, τό ὁποῖο ὀργανώνεται σέ ὠρισμένο χῶρο καί χρόνο, ὡς μέτρο διακυβέρνησης τῶν πολιτῶν, ὡς κρατική ἐξουσία. Τό σύνολο δέ αὐτῶν τῶν κανόνων δικαίου, προβλέπει ἀφ' ἑνός μὲν τή μορφή, ἤτοι τόν τύπο, ἀφ' ἑτέρου δέ, θέτει τίς βάσεις τοῦ Πολιτεύματος καί καθορίζει καί τήν ἀρμοδιότητα τῶν ὀργάνων μιᾶς πολιτείας. Ἐδῶ ὅμως, συγκεκριμένα, γίνεται λόγος γιά Συνοδικό Πολίτευμα. Ὅχι ἀπλῶς γιά συνέδριο ἢ συνέλευση ἢ συνεδρίαση, ἀλλά γιά μία ἔννοια πλέον ἰσχυρή, γι' ἀξίωμα: Σύνοδος καί Πολίτευμα Συνοδικό, ἄλλως γιά Συνοδικότητα.

Τί εἶναι, λοιπόν, Συνοδικό Πολίτευμα, Ἱερό Συνοδικό Πολίτευμα καί προφανῶς τῆς Ἐκκλησίας Πολίτευμα;

Πρός ἀπάντησιν ἐπί τοῦ ἀνωτέρω ἐρωτήματος, θά πρέπει ἀναντίρρητα νά προσφύγουμε στό Ἱερό Εὐαγγέλιο, τόν αἰώνιο λόγο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ εὐρίσκεται, ἄλλωστε, ἡ βασική δομή αὐτῆς τῆς θείας οἰκοδομῆς, τούτέστιν τῆς Ἐκκλησίας.

Τό θεμελιῶδες καί πρωταρχικό βιβλικό χωρίο, στό ὁποῖο ἐρείδεται τό Συνοδικό Πολίτευμα εἶναι τοῦτο: «Οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τό ἐμόν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. 18,20). Δηλαδή, «ὅπου εἶναι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι δι' ἐμέ καί διά σκοπούς συμφώνους πρός τό θέλημά μου, ἐκεῖ εἶμι καί ἐγώ μεταξύ τους διά νά εἰσακούω, ἐμπνέω, ὀδηγῶ καί φυλάττω αὐτούς» (Π.Ν. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τό Κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, Ἀθῆναι 1958, σελ. 336 ἐπ.). Πρόκειται γιά τήν «μυστική» παρουσία τοῦ Χριστοῦ, μέ ὄλη τήν θεία Χάρι Του καί μάλιστα, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ζιγαβηνός, «οὐκ εἶπε ὅτι ἔσομαι, ἀλλ' ὅτι εἰμι αὐτίκα» (ὅπ. παρ.) καί βέβαια ἡ φράση «ἐν μέσῳ» δηλώνει τήν θέση Του στό κέντρο αὐτῆς τῆς ἐν Χριστῷ συνάξεως. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ Σύνοδος, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καί μόνον ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ, φανερώνει τήν ζῶσα παρουσία Του καί τυγχάνει Σύνοδος Ἱερά καί συγκροτεῖ Πολίτευμα Συνοδικό. Ἡ πραγμάτωση

βέβαια αυτή τῆς Συνόδου, προϋποθέτει σαφῶς τὴν συνέργεια τῆς θείας Χάριτος καὶ τὴν ἐλεύθερη βούληση πάντων τῶν Ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν θεοφόρον Ἰγνάτιον ἀποτελοῦν «τύπον» καὶ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Πατρὸς (Ἐπιστ. Μαγν. 3,2).

Περαιτέρω, «Ἐκκλησία, συστήματος καὶ συνόδου ἐστὶν ὄνομα», θά γράψει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος (Εἰς τὸν 149^ο Ψαλμό, PG 55, 493). Δηλαδή, «τὸ Συνοδικὸν Πολίτευμα ἀνήκει εἰς τὴν οὐσία τῆς Ἐκκλησίας» (Ἰω. Καρμίρη, Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία Ἀθηνῶν, 1973, σελ. 521 ἐπ.) καὶ οὐσία τῆς Ἐκκλησίας, ἀποκάλυψη αὐτῆς εἶναι ἡ εὐχαριστιακὴ σὺναξις, ἡ Θεία Εὐχαριστία καὶ ὄχι βέβαια οἰαδήποτε σὺναξις, ἀλλ' ἡ Εὐχαριστία ὡς « ἡ ὑψίστη ἔκφρασις τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἰω. Ζηζιούλα, Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας, Ἐν Ἀθήναις 1990, σελ. 9 καὶ 59). Τὴν μία δὲ αὐτὴ Θεία Εὐχαριστία, προσφέρει, ὁ προεστῶς αὐτῆς, ὁ Ἐπίσκοπος, σὲ πρόσωπο τοῦ ὁποῖου, ὡς «εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ» ἔχουμε τὴν ἐνότητα τῆς «καθολικῆς Ἐκκλησίας».

Ἀφετηρία, λοιπόν, καὶ κέντρο ὁ θεσμός αὐτός, τὸ Συνοδικὸ Πολίτευμα, ἔχει τὴν ἐνότητα τοῦ πληρώματος στὴν Θεία Εὐχαριστία μὲ προεστῶτα τὸν Ἐπίσκοπο.

*

Συνέπεια τῆς ιδιότητος τοῦ Ἐπισκόπου ὡς προεστῶτος τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως, εἶναι καὶ ἡ δυνατότητα τῆς μετοχῆς του στὴ Σύνοδο. Αὐτὸ συνιστᾷ τὸ καλούμενο Συνοδικὸ Πολίτευμα. Ἔτσι, ἡ Σύνοδος, εἶναι βασικὸς ἐκκλησιολογικὸς θεσμός καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀνώτατο ὄργανο διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας (ὁ ὅρος «ὄργανο διοικήσεως» ὑπὸ τὴν νομικὴ ἀλλὰ κυρίως ὑπὸ πνευματικὴ ἔννοια) καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἔχουμε τὴν δυνατότητα καὶ ὀρίζουμε ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τυγχάνει συνοδικὸ καὶ εἰδικότερα ἐπισκοπὸ – συνοδικό. Ὁ 5^{ος} κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου διακελεύει, ἐν προκειμένῳ, πολὺ χαρακτηριστικῶς: «Κοινῇ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένων τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἐξετάζονται» (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων, τόμ. Β', Ἀθήνησιν, 1852, σελ. 124 ἐπ.).

Ἡ Ἐκκλησία, συνεπῶς, λειτουργεῖ συνοδικῶς καὶ μὲ τὸ Συνοδικὸ τῆς Πολίτευμα ἐπιτυγχάνεται ἡ αὐθεντικὴ διακυβέρνησίς της.

*

Ἀβιάστως ἐξάγεται καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι ἄλλο τὸ πολίτευμα ἑνὸς κράτους καὶ ἄλλο τῆς Ἐκκλησίας. Ὑφίσταται μία σαφὴς διάκρισις. Ὡς ἐπίσης ἄλλοι εἶναι οἱ σκοποὶ τοῦ Κράτους καὶ ἄλλοι, τελείως διαφορετικοί, τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς Σῶμα Χριστοῦ, ὡς θεοσύστατος ὀργανισμὸς ἔχει σκοπὸν τὴν «οἰκοδομίαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4,12), τὸν «καταρτισμὸν τῶν ἁγίων» (ὅπ. παρ.), καὶ γιὰ τοὺς λόγους αὐτούς «ἐξυπηρετεῖ», διακονεῖ, ἔχει ὡς ἀποστολή της, τὴν «μέλλουσιν πόλιν», ὄχι τὴν «ᾧδε μένουσαν» (Ἐφεσ. 2,19) καθὼς θά πεῖ ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος, «ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» (Φιλιππ. 3,20).

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἐξουσία τῶν Ἐπισκόπων, τῶν συγκροτούντων τὸ Συνοδικὸ Πολίτευμα δὲν πηγάζει ἀπὸ κάποια ἀρχὴ τοῦ κράτους, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Ἴδιο τὸ Θεό. Καὶ ὅταν ἀναφέρουμε πνευματικὴ ἐξουσία, αὐτὴ ἔχει τὴν ἔννοια τῆς διακονίας, ὡς εἶπεν ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητὲς Του: «Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργεταὶ καλοῦνται ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν» (Λουκ. κβ', 25-26). Ἔπειτα, Ἐκεῖνος εἶναι τὸ αἰώνιο πρότυπο, ὁ Ὅποιος «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν» (Μάρκ. ι', 45).

Πάντοτε δὲ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς θείας Ἀποκαλύψεως φωτίζεται καὶ διαφωτίζεται τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Κράτους. Καὶ τοῦτο, διότι ἀπὸ τὴν μία πλευρὰ ὑπάρχει τὸ θεανθρώπινο καὶ αἰώνιο, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μόνον τὸ ἀνθρώπινο καὶ παροδικό. Ἀπὸ τὴν μία πλευρὰ ἡ ὑπερφυσικὴ, ἡ τῆς ψυχῆς πραγματικότητα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ φυσικὴ ἐξωτερικὴ τάξις. Ἡ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους, ὡς πρὸς τὴν προέλευσιν, τὴν οὐσίαν καὶ τὸν σκοπὸν ποῦ ἀποτελεῖ τὸν κύριον ἄξονα τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος ἐδράζεται στὴν τοῦ Κυρίου διακήρυξιν «ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ἰω. ιη', 36). Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ εἶναι ἡ προμετωπίδα τῆς

λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας.

Βασικό ἐξ ἄλλου ἀξίωμα τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος τυγχάνει, ἐκτός ἀπό τήν ἰσότητα τῶν μελῶν, καί τό πνεῦμα τῆς ἐνότητος. Ἔτσι ἔχουμε τήν ὑπαρξή τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας ἢ τῆς πλειοψηφίας. Ὁ 6^{ος} κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου διακελεύει συγκεκριμένα: «Ἐάν μέντοι τῇ κοινῇ πάντων ψήφῳ, εὐλόγῳ οὔσῃ καί κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικόν, δύο ἢ τρεῖς δι' οἰκειάν φιλονεικίαν ἀντιλέγῳσι, κρατεῖτω ἡ τῶν πλειόνων ψήφος» (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Β', σελ. 128. Ἐπίσης τά ἴδια διακελεύει καί ὁ 19^{ος} κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου. (ὅπ. παρ. τόμ. Γ', σελ. 460-461). Ὡστόσο, εἶναι ἀπαραίτητο, ἡ Σύνοδος νά ἐκφράζει τήν κοινή ἐκκλησιαστική συνείδηση - συναίνεση ἀπό τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο καταφαίνεται ἐναργέστερα στίς Οἰκουμενικές Συνόδους, ὅπου ἐκφράζεται ἡ Ἐκκλησία «ἐν συνόλῳ», ἡ ὅλη Ἐκκλησία, καί γι' αὐτό ἀποκαλεῖται ἀλάθητη καί βέβαια ἡ Σύνοδος αὐτή δέον ὅπως ἀναγνωρισθεῖ ὡς Οἰκουμενική, πάντοτε δέ, συμφωνοῦσα καί μέ τίς προγενέστερες (Οἰκουμενικές Συνόδους). Εἶναι πολύ χαρακτηριστικές οἱ πατερικές διακηρύξεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὡς: «Τούτων τοίνυν οὕτως ὁμολογηθέντων, ἃ καί παρελάβομεν ἐκ τῆς θείας Γραφῆς καί τῆς τῶν Ἁγίων Πατέρων διδασκαλίας» (Ἀπόφασις Ε' Οἰκ. Συνόδου ἰδ', Βλ. Ἰω. Καρμίρη, Τά Δογματικά καί Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 197). «Ἐπόμενοι τε ταῖς ἀγίαις καί οἰκουμενικαῖς πέντε Συνόδοις...» (Στ' Οἰκ. Σύνοδος, ὅπ. παρ. σελ. 223).

Εἶναι, ἐπίσης, χαρακτηριστικό ὅτι: «Ἐπὲρ τήν ὀργανικήν βαθμίδα καί ἀνωτάτην ἀρχήν τῆς διοικήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτις εἶναι ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος, ἡ γνησία ἐκκλησιαστική συνείδησις ἔχει τήν δύναμιν τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ κύρους ἐκείνης, χωρίς αὕτη νά ἀποτελῇ ὀργανικήν τινα ἀνωτέραν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀρχήν» (Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας, Ἐπιστημονική Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τόμ. Θ', 1953 – 1954, σελ. 58-59).

Γι' αὐτό καί εἶναι πασιφανῆς ἡ ἀπόρριψη καί ἀποδοκιμασία Συνόδων, ὅταν καταστρατηγεῖται ἡ συνοδική συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, τό ὅλον Συνοδικόν Πολίτευμα, ὡς οἱ γνωστές ἀπό τήν ἐκκλησιαστική ἱστορία Σύνοδοι, ἤτοι: ἡ «ἐπί Δρυῶν» (403), ἡ ἐπωνομασθεῖσα «Ληστρική» (Ἐφεσος 479) καί ἡ τῆς Φερράρας (1438) – Φλωρεντίας (1439).

Καί βέβαια, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι καί τό Κράτος πρέπει ἀρκούντως νά πεισθεῖ καί ὁ λαός νά κατηχηθεῖ, ὅτι αὐτό τό Συνοδικό Πολίτευμα, ἄλλως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας, τυγχάνει ἀρχαιότατος ἱερός θεσμός καί κατὰ συνέπειαν, δέν θά πρέπει νά λησμονεῖται, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει πρό τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, μ' ὅ,τι αὐτό σημαίνει στή βαθύτερη ἐννοιά του, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, μηδαμῶς ἔχει θέση τό κράτος, ἐπὶ ἀποκλειστικῶς πνευματικοῦ χαρακτήρος ζητημάτων, δηλαδή εἴσοδο στή «*interna corporis*» τῆς Ἐκκλησίας (τά εἶσω, *sacra interna*). Ἐνδεικτικά δέ ἀναφέρουμε τό προσφάτως ἀνακῶσαν ζήτημα περὶ τοῦ τρόπου μεταδόσεως τῆς Θείας Κοινωνίας στους πιστούς, τό ὁποῖο εἶναι ἀμιγῶς λατρευτικό θέμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπίστανται ὄρια καί αὐτά, ἡ δεοντολογία ἐπιτάσσει, ὅπως τηροῦνται. Ὁ Ἰ. Χρυσόστομος ἐξόχως τό ὑπογραμμίζει φέροντας τό παράδειγμα τοῦ Ὀζία: «Οὗτος ὁ Ὀζίας βασιλεύς ἦν, καί ἀνὴρ δίκαιος, καί πολλοῖς κομῶν τοῖς κατορθώμασιν· ἀλλ' ὕστερόν ποτε εἰς ἀπόνοιαν ἦλθεν, εἰς ἀπόνοιαν, τήν μητέρα τῶν κακῶν, εἰς ἀλαζονείαν, τήν θορύβων γέμουσαν, εἰς ὑπερηφανίαν, τήν ἀπώλειαν τοῦ διαβόλου. Οὐδέν γάρ ἀπονοίας χειρόν... Ἀλλ' ὁ Ὀζίας οὗτος βασιλεύς ὢν καί τό διάδημα περικείμενος...εἰσῆλθεν εἰς τό ἱερόν. Καί τί φησιν; Εἰσῆλθεν εἰς τά ἅγια τῶν ἁγίων, καί λέγει, βούλομαι θυμιάσαι. Βασιλεύς ὢν ἱερωσύνης ἀρχήν ἀρπάζει. Βούλομαι, φησί, θυμιάσαι, ἐπειδή δίκαιός εἰμι. Ἀλλά μένε ἔσω τῶν οἰκείων ὄρων· ἄλλοι ὄροι βασιλείας, καί ἄλλοι ὄροι ἱερωσύνης» (Εἰς τό ρητόν τοῦ προφήτου Ἡσαΐου τό λέγον «Ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ», Ρ.Γ. 56, 124-126).

Ἄλλωστε ἱστορικῶς εἶναι ἀποδεδειγμένο ὅτι τά πολιτειακά συστήματα μέ τά ὁποῖα διακυβερνοῦνται τά διάφορα κράτη, μεταβάλλονται. Ἐξακολουθεῖ νά ὑφίσταται «ἡ ἀνακύκλωσις τῶν πολιτειῶν» γιά τήν ὁποία γράφει, ὁ ἱστορικός τῆς ἀρχαιότητος Πολύβιος. Ἡ Ἐκκλησία ὁμως ἐκ τῆς συστάσεώς της καί ὡς Θεόδμητον Καθίδρυμα μένει στόν αἰῶνα καί «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. 16,18). Καί ὡς λέγει ὁ Ἰ. Χρυσόστομος «πέτραν τήν Ἐκκλησίαν ἐκάλεσε δεχομένην κύματα καί μὴ

σαλευομένην» (P.G. 52, 807).

Έννοείται βέβαια, ότι ή θεοϊδρυτος Έκκλησία καί στή συνέχεια τό Συνοδικό της Πολίτευμα οὐδαμῶς ἔχει ανάγκη προστασίας ή συμμαχίας τῶν ισχυρῶν τῆς γῆς προκειμένου νά λειτουργήσῃ ὡς τό ζωντανό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί πραγματώσῃ τήν σωτήρια θεία ἀποστολή, τήν «καινήν καί τελείαν» κοινωνία τοῦ Θεοῦ μετά τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Έκκλησία δέν παύει νά ἐπαναλαμβάνει τό «Κύριε ἐλέησον», ἐνῶ τό κράτος ἐπαναλαμβάνει τό «ὅ,τι ἐπιτάσσει ὁ νόμος». Ἡ Έκκλησία βλέπει τά πράγματα «θεολογικῶς», τό κράτος τά βλέπει «ἐνδοκοσμικῶς».

*

Περαιτέρω, ὡς ἀρχή τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος ή συστήματος διοικήσεως τῆς Έκκλησίας θεωροῦνται καί ή ἐκλογή τοῦ Ματθίου (Πράξ. 1,15 ἐπ.) καί ή ἐκλογή τῶν ἐπτά διακόνων (Πράξ. 6,2 ἐπ.) (Ιω. Καρμίρη, Ὁρθόδοξος Έκκλησιολογία, Αθήναι 1973, σελ. 653). Ὡστόσο, πρότυπον καί ὑπόδειγμα πάσης Συνόδου στάθηκε ή συγκληθεῖσα ἐν Ἱεροσολύμοις Σύνοδος, ή ἀποκαλουμένη «Ἀποστολική Σύνοδος». Ὡς εἶναι γνωστόν, τό ζήτημα, τό ὁποῖο προκάλεσε τήν σύγκληση τῆς Συνόδου αὐτῆς, ἦταν ὁ τρόπος ὑποδοχῆς τῶν ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου ἐρχομένων στήν Έκκλησία, ἀναφορικῶς μέ τήν τήρηση τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου καί ειδικότερα τό ἔθος τῆς περιτομῆς. Ἀξίζει, ὁμως, στό θέμα αὐτό, νά ἐπιμείνουμε περισσότερο, ειδικότερα στά τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀποστολικῆς αὐτῆς Συνόδου, σέ μερικά δηλαδή σημεία, ἐξόχως χαρακτηριστικά γιά τήν ὅλη εἰσήγησή μας, ὡς ἀναφέρει τό βιβλίο τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» (Πράξ. ιε', 1-32).

Πρῶτον, τό θέμα τῆς ἀποδοχῆς τῶν ἐξ ἐθνῶν εἶχε δημιουργήσῃ πρόβλημα μεταξύ τῶν χριστιανῶν καί μάλιστα ἔφερε διάσταση ἀπόψεων, φιλονικία καί μεγάλη συζήτηση. Οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι οἱ ἐξ ἐθνῶν χριστιανοί ἄνευ τῆς τηρήσεως, ἐν προκειμένῳ, τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, δέν δύνανται νά σωθοῦν καί εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ Ἀπόστολοι Βαρνάβας καί Παῦλος δίδασκαν τήν ἀπαλλαγή. Ἀπεφασίσθη ὁμως ή σύγκληση τῆς Συνόδου πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος (Πράξ. ιε', 2). Κατ' ἀκολουθίαν, καταδεικνύεται ὅτι καί στόν ἐκκλησιαστικό χῶρο, γιά τό ὑπάρχον ἀνθρώπινο στοιχεῖο, πάντοτε ἀναφύονται ζητήματα, τίθενται ἐρωτήματα καί ὑπάρχουν διχογνωμίες.

Δεύτερον, «συνήχθησαν οἱ ἀπόστολοι καί οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περί τοῦ λόγου τούτου» (στίχ. 6). Δηλαδή, δέν ἀδιαφόρησαν γιά τό πρόβλημα, ἀλλά πραγματοποιήσαν σύνοδο, «ἰδεῖν περί τοῦ λόγου τούτου», μέ σκοπό τήν σύσκεψη καί ἐξέταση τοῦ ἀναφανέντος ζητήματος.

Τρίτον, «πολλῆς δέ συζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς» (στίχ. 7). Δηλ. διεξήχθη πολλή συζήτηση. Ἀκούσθηκαν πολλές ἀπόψεις καί γνώμες. Ἐδῶ διαφαίνεται τό δημοκρατικόν πνεῦμα τῆς ὅλης Συνόδου. Καί βεβαίως λόγο σημαντικό εἶχε ὁ πρωτοκορυφαῖος Ἀπ. Πέτρος. Μετά ἀπό αὐτόν, προσέτι, μίλησαν οἱ Βαρνάβας καί Παῦλος (στίχ. 12).

Τέταρτον, στόν στίχο 13, ἀναφέρουν οἱ «Πράξεις» ὅτι: «Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτούς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων». Ἀφοῦ ἔγινε μακρά συζήτηση, τελευταῖος, ἔλαβε τόν λόγο καί ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, ὁ καί Ἐπίσκοπος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Έκκλησίας καί κατά πᾶσαν πιθανότητα καί πρόεδρος τῆς Συνόδου, ὁ καί ἀδελφόθεος τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος καί συνήγαγε τό τελικό συμπέρασμα. Ὁ λόγος του εἶναι στούς στίχους 14 – 21.

Πέμπτον, στόν στίχο 22 τό ἱερό κείμενο ἀναφέρει: «Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καί τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν...». Στό σημεῖο αὐτό, ἀξίζει νά ἐπισημάνουμε τήν φράση «σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ». Ἔχουμε δηλαδή στήν Ἀποστολική Σύνοδο συμμετοχή τῶν ἀποστόλων καί τῶν πρεσβυτέρων ἀλλά καί παρουσία τῶν χριστιανῶν. Μέ ἄλλους λόγους θά λέγαμε ὅτι ἔχουμε μία συμπορεία ἐν Κυρίῳ, ἀποστόλων, πρεσβυτέρων καί λαϊκῶν στήν Σύνοδο αὐτή, ὅπου παρουσιάζεται μία ἐναρμόνιση ἀλλά καί διάκριση θέσεων, λειτουργημάτων καί διακονημάτων. Ἐδῶ, στό ρῆμα «ἔδοξε», διαπιστώνουμε τήν ὑπευθυνότητα τῆς ἀποφάσεως τῶν ἀποστόλων καί τῶν πρεσβυτέρων καί στήν φράση «σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ» τήν συνένωση τοῦ λαοῦ, ἔτσι ὥστε νά εἶναι ἀπόφαση - ἀπόφανση τῆς Έκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Αὐτή ή θέση καθίσταται ἐναργέστερη ἀργότερα, ὅταν θαυμάσια διατυπώνεται στίς

«Διαταγές τῶν Αποστόλων» διά Κλήμεντος, σέ χρόνους ὅπου ἔχει πλέον διαμορφωθεῖ ὁ ὅρος «Ἐπίσκοπος». Γράφουν οἱ «Διαταγές τῶν Αποστόλων»: «Ὁ ἐπίσκοπος, ὡς τέκνα τοὺς λαϊκοὺς ἀγαπάτω, θέλων καὶ θερμαίνων τῇ σπουδῇ τῆς ἀγάπης ὡς ὡὰ εἰς περιποίησιν νοσσιῶν ἢ ὡς νοσσία ἀγκαλιζόμενος εἰς περιποίησιν ὀρνίθων, πάντα νοθετῶν, πᾶσι τοῖς πληκτισμοῦ ἐπιδεομένοις ἐπιπλήσων, ἀλλὰ μὴ πλήσων ὑποπιέζων εἰς ἐντροπὴν, ἀλλὰ μὴ εἰς ἀνατροπὴν, νοθετῶν εἰς ἐπιστροφὴν, ἐπιτιμῶν εἰς διόρθωσιν καὶ εὐθύτητα πορείας» (ΒΕΠ, τόμ. 2, σελ. 25). Καὶ ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος γιὰ τὸν λαό, τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, θά γράψει: «Ὑμᾶς μακαρίζω, τοὺς ἐγκεκραμένους αὐτῷ (τῷ ἐπισκόπῳ), ὡς ἡ Ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς Ἰησοῦς Χριστός τῷ πατρί, ἵνα πάντα ἐν ἐνόητι σύμφωνα ᾗ» (Ἐπιστ. Ἐφεσ. 5,1).

Ἀργότερα, μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν Ἀποστολικὴ Σύνοδο, ἔνεκεν τῶν κατὰ καιροὺς ἀναφυομένων αἰρέσεων καὶ γενικότερα πεπλανημένων διδασκαλιῶν, θεωρήθηκε ἀναγκαία, ἡ σύγκληση πολλῶν συνόδων ἐπισκόπων, προκειμένου νὰ ὑπάρξει ὁμοφωνία τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας. Προσέτι, κατὰ τὴν μεταποστολικὴ ἐποχὴ ἔχουμε καὶ Συνόδους τῶν πλησιοχώρων ἐπισκοπῶν εἴτε γιὰ χειροτονίες νέων ἐπισκόπων εἴτε γιὰ ἐπίλυση ἄλλων πρακτικῶν θεμάτων. Τὸν 3^ο πλέον αἰῶνα ἔχει ἐπικρατήσει ὁ θεσμός τῶν τοπικῶν συνόδων, ἀπὸ δὲ τοῦ 4^{ου} αἰῶνος συγκαλοῦνται καὶ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι (βλ. Στυλ. Παπαδοπούλου, Πατρολογία Β', Ἀθήνα 1990, σελ. 38-39). Ὅσον ἀφορᾷ δέ, τὴν συμμετοχὴ στὶς Συνόδους πλὴν τῶν Ἐπισκόπων καὶ ἄλλων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν ὡς ἔχει καταγραφεῖ, ἡ συμμετοχὴ τῶν τελευταίων (πρεσβυτέρων – διακόνων – λαϊκῶν) εἶχε σχέση μόνον μέ τις προσυνοδικὲς καὶ ἐξωσυνοδικὲς διασκέψεις ἢ διεργασίες. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀποφασιστικῆς γνώμης καὶ ψήφου τὸ εἶχαν μόνον οἱ Ἐπίσκοποι. (βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθήνα 1992 τόμ. Α', σελ. 452-456).

Ὡς εἶναι δὲ γνωστόν, στό διάβα τῶν αἰώνων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, διεμορφώθησαν διάφορες κατηγορίες Συνόδων, εἴτε ἐξ ἐπόψεως συμμετοχῆς τῶν Ἐπισκόπων, ἤτοι: Οἰκουμενικὲς, Τοπικὲς, Πανορθόδοξες, Μητροπολιτικὲς ἢ Ἐπαρχιακὲς, εἴτε ἐξ' ἐπόψεως συγκλήσεως καὶ χρονικῆς διάρκειας σέ διαρκεῖς καὶ περιοδικὲς, ἤτοι: Τακτικὲς καὶ ἔκτακτες. Δέν χρειάζεται ἐν προκειμένῳ, νὰ ἀναφέρουμε καὶ ἄλλες μορφές Συνόδων, οἱ ὁποῖες ἐμφανίστηκαν στό προσκήνιο τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. (βλ. Βασ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθήνα 1990, σελ. 98 ἐπ. - Σπ. Τρωϊάνου, Παραδόσεις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, Ἀθήνα 1984, σ. 181 – 186, - Παν. Μπούμη, Κανονικὸν Δίκαιον, Ἀθήνα 1988, σελ. 200-218, - βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθήνα 1992, σελ. 190 – 194).

*

Στό σημεῖο ὅμως αὐτὸ θεωροῦμε σκόπιμο ν' ἀναφέρουμε ὅτι γιὰ τὸ Συνοδικὸ Πολίτευμα, τὴν Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, γίνεται λόγος ἀπ' ἐνός μὲν στὸν ὑπέρτατο νόμο, τὸ Σύνταγμα (ἰσχύον Σύνταγμα 1975/1986/2001), ἀπ' ἐτέρου δὲ στὸν Νόμο τοῦ Κράτους, τὸν Καταστατικὸ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς εἶναι γνωστόν, στό Σύνταγμα καὶ εἰδικότερα, στό ἄρθρο 3, ὅπου ρυθμίζονται οἱ σχέσεις μεταξύ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, μεταξύ τῶν ἄλλων, ἀναφέρεται ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος «...εἶναι αὐτοκέφαλη, διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων καὶ ἀπὸ τὴν Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο πού προέρχεται ἀπὸ αὐτὴ καὶ συγκροτεῖται ὅπως ὀρίζει ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήρηση τῶν διατάξεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς κθ' (29) Ἰουνίου 1850 καὶ τῆς Συνοδικῆς Πράξης τῆς 4^{ης} Σεπτεμβρίου 1928».

Περαιτέρω, μέ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 146 τῆς 31^{ης} Μαΐου 1977, Φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως δημοσιεύθηκε ὁ Νόμος 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Ὁ Νόμος αὐτός εἶναι πολὺ σημαντικὸς καὶ θεσμοθετεῖ τὴν ὅλη κανονικὴ τάξη στὴν Ἐκκλησία, καί, κατὰ τὴν ταπεινὴ μας ἄποψη, τυγχάνει, ἀρκούντως ἱκανοποιητικὰ διατυπωμένος (βλ. Ἀν. Μαρίνου, Ἐκκλησία καὶ Δίκαιον, Ἀθήνα 2000, σελ. 203 – 215) καὶ κατοχυρώνει τὸ Συνοδικὸ Πολίτευμα (ἄρθρο 3 Ν. 590/1977).

Ἔτσι, στό σύγχρονο κρατικὸ status, ἀλλὰ καὶ στὸν νομικὸ πολιτισμὸ ἔχουμε τὴν ὕπαρξη καὶ τῆς νομικῆς προσωπικότητος τῆς Ἐκκλησίας (ὡς ΝΠΔΔ), ἡ ὁποία ὑφίσταται «κατὰ πλάσμα δικαίου», τὸ ὁποῖο δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸ κοσμικὸ δίκαιο καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὸ κράτος, πρὸς

ἐξυπηρετήσιν τῶν διαφόρων πρακτικῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἐκκλησίας στό κοινωνικῶς γίνεσθαι. Αὐτό δέν εἶναι ἀπαραιτήτως κακό, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία δρᾷ καί κινεῖται στόν κόσμον καί στόν δημόσιο βίον. Καθίσταται, κατά συνέπειαν, ὑποκείμενο δικαιωμάτων καί ὑποχρεώσεων καί ἔτσι πρέπει νά δοῦμε τήν Ἐκκλησία, ὡς πρός αὐτή τήν πλευρά της, ὡς ἓνα ἴδιο, ἰδιότυπο καί ἰδιόμορφο ΝΠΔΔ, ὡς πρός τίς νομικές σχέσεις της μέ τήν Πολιτεία. Ἀσφαλῶς καί γεννᾶται καί ὑπάρχει μία διαφορά ἀντιλήψεως μεταξύ νόμου καί ἱεροῦ κανόνος, ἤτοι νομιμότητος καί κανονικότητος, ἄλλως ἐννόμου τάξεως τῆς Πολιτείας καί «ἐννόμου» τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, καί ἀσφαλῶς θά πρέπει νά ὑπάρχουν περιθώρια συνεργασίας, χωρίς ἀπαραιτήτως νά δημιουργεῖται σύγκρουση, μέ θεμελιώδη βάση τίς βιβλικές ρήσεις: «Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καί τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. κβ', 21) καί «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις» (Πράξ. ε', 29).

Πάντα ταῦτα, ἀποτελοῦν μέγιστα εὐεργετήματα, τόσον γιά τήν Ἐκκλησία, ὅσο καί πολύ περισσότερο γιά τό Κράτος. Τοιοῦτοτρόπως ἔχουμε νομιμότητα καί κανονικότητα, δύο παράλληλους δρόμους πρός τήν ἐπίτευξη τῆς εὐταξίας τῶν δύο αὐτῶν μεγεθῶν. (Αν. Μαρίνου, Ἐκκλησία καί Δίκαιον, ὅπ. παρ., σελ. 216 ἐπ.).

Ἡμεῖς, στέργομεν ἐκθύμως τά ἰσχύοντα αὐτά νομοθετήματα τόσον τά ἄρθρα τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος ὅσον καί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ὀφείλουμε, κατά τήν ταπεινή μου ἄποψη, νά τά διαφυλάξουμε στούς χαλεπούς, ἀσταθεῖς καί ἀβεβαίους τούτους καιρούς, τούς ὁποίους διερχόμεθα.

*

Συνελόντ' εἰπεῖν, οὐσιῶδες ἐκκλησιολογικό γνῶρισμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό ἀρχαιοπαράδοτο Συνοδικό Πολίτευμα. Φωνή δέ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Ἱεραρχία. Ἡ δέ τοπική Ἐκκλησία, ὡς Καθολική Ἐκκλησία, ὁμιλεῖ πάντοτε ἐπίσημα καί ἐκασταχοῦ μέσω τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί μόνο.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω, καταδεικνύεται ἡ βιβλική, πατερική (θεολογική καί ἐκκλησιολογική), ἱστορική καί νομική κατοχύρωση τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος.

2. Η ΑΞΙΑ

Καί ἐρχόμεθα νά ἐξετάσουμε τήν λέξη «ἀξία», ἡ ὁποία συνοδεύει τό Συνοδικό Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας. Δηλ. πόθεν ἡ ἀξία του; Σέ τί συνίσταται ἡ ἀξία τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος; Πρόκειται γιά ἓνα εὐλόγο ἐρώτημα. Ποῖος δίδει ἀξία στό Συνοδικό Πολίτευμα; Ἡμεῖς, οἱ συγκροτοῦντες τήν Ἱ. Σύνοδο Ἱεράρχες; Ὁ νόμος; Ἡ ἱστορία; Ἄλλοι ἐξωγενεῖς παράγοντες; Ὁχι βέβαια. Ἄλλο εἶναι τό πρόσωπο, τό ὁποῖο δίδει τήν πλήρη, τήν ὀλοκληρωμένη ἔννοια τῆς ἀξίας τῆς Συνόδου. Καί τό πρόσωπο αὐτό, εἶναι τό τρίτο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος. Εἶναι τό Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἴσως ἀκούγεται παράδοξο. Ὡστόσο, ἐδῶ κρύπτεται ἡ ἀλήθεια. Καί τοῦτο, καθ' ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐκφράζει τήν συνεχῆ Πεντηκοστή. Γράφει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Εἰ μή Πνεῦμα παρῆν, οὐκ ἂν συνέστη ἡ Ἐκκλησία· εἰ δέ συνίσταται ἡ Ἐκκλησία, εὐδηλον ὅτι τό Πνεῦμα πάρεστι» (Εἰς τήν ἁγίαν Πεντηκοστήν, Ρ.Γ.50, 459). Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία καθίσταται ταμειοῦχος τῆς θείας χάριτος. Τό δοθέν Πνεῦμα ἐνοικεῖ διηνεκῶς σ' αὐτή καί Αὐτό διδάσκει στήν Ἐκκλησία «πᾶσαν τήν ἀλήθειαν» (Ἰω. 16, 13). Αὐτό τήν κυβερνᾷ «διαίρουν τὰ χαρίσματα» (Α' Κορ. 12, 4.11) καί Αὐτό, τήν ζωοποιεῖ (Γ. Γαλίτη, Ἑρμηνευτικά τῆς Καινῆς Διαθήκης, Θεσσαλονίκη 1984, σελ. 428).

Ὁραιοτάτα τονίζει τήν ἐπιστασία καί ἐπιχορηγία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής καί γράφει: «Τῇ Ἐκκλησίᾳ δεδωρηται ὁ κατά φύσιν ἔχων τό Πνεῦμα (ὁ Χριστός) τὰς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος ὡς Θεός... Τό γάρ Πνεῦμα τό ἅγιον... τῇ λυχνίᾳ τουτέστι τῇ Ἐκκλησίᾳ καθάπερ λυχνος τὰς οἰκείας ἐνεργείας δωρούμενον, λυχνοῦ γάρ τρόπον τό σκότος λύοντος, πᾶσα τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια τήν πολύτροπον γένεσιν τῆς ἀμαρτίας ἐξωθεῖσθαι τῆς Ἐκκλησίας καί ἐπελαύνειν πέφυκε» (Πρός Θαλάσσιον, Ἑρωτ. ΝΓ', ΕΠΕ 14Γ, σελ. 268). Καί ἐιδικότερα ἀναφέρει: «Ποιεῖται γάρ ἡ μὲν σοφία τῆς ἀνοίας ἀναίρεσιν, ἡ δέ σύνεσις τῆς ἀνεπιγνωμοσύνης ἀφαίρεσιν, ἡ δέ βουλή τῆς ἀδιακρισίας κατάργησιν, ἡ δέ ἰσχύς τῆς ἀσθενείας ἐξήλωσιν, ἡ δέ γνῶσις τῆς

ἀγνωσίας ἀφανισμόν, ἢ δὲ εὐσέβεια τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ τῶν ἐνεργειῶν φαυλότητος διωγμόν, ὁ δὲ φόβος τῆς καταφρονήσεως ἀπελαύνει τὴν πώρωσιν. Φῶς γὰρ οὐ μόνον τὰ προστάγματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνεργήματα τυγχάνει τοῦ Πνεύματος» (ὄπ. παρ.). Τὸ Πνεῦμα ἐνεργεῖ τὰ πάντα, ὡς πνεῦμα ἀνακαινίσεως, ζωῆς, ἐλευθερίας, ἐλπίδος, ἀγάπης, θείας χάριτος.

Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ὄρος «ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ» γιὰ τὴν ἱστορική πραγμάτωση καὶ συνέχεια τῆς μαρτυρίας τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμον. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐγκαθιστᾷ τὴν Ἐκκλησία καὶ συγχρόνως κινεῖ καὶ ὁδηγεῖ καὶ τὴν ἀνοίγει πρὸς πάντα ἄνθρωπον. Συγκροτεῖ ὅλον τὸν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας. Συγκροτεῖ σὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ τὴν Ἐκκλησία μὲ συγκεκριμένα πρόσωπα καὶ συγχρόνως «ὅπου θέλει πνεῖ καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει» (Ἰω. 3,8). Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δημιουργεῖ τὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, προσωποποιεῖ τὴν μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ καὶ καλεῖ τοὺς πάντες στὴ σωτηρία. Τὸ βιβλίον τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» ἀναγράφει πολὺ χαρακτηριστικὲς περιπτώσεις ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου ἀποκαλύπτεται Αὐτό, ὡς ἐντολεύς τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρουμε τίς περιπτώσεις: τοῦ Φιλίππου, ὅπου τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τοῦ λέγει: «Πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἄρματι τούτῳ» (Πράξ. 8,29), τοῦ Ἀπ. Πέτρου: «Εἶπεν αὐτῷ τὸ Πνεῦμα ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε ἄλλα ἀναστάς κατὰβηθι καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, διότι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς» (Πράξ. 10, 19-20) ἢ πρὸς τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀντιόχειας: «Εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον, ὃ προσκέκλημαι αὐτούς» (Πράξ. 13,2) καὶ ἀκόμη ἡ περίπτωση «Διελθόντες δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλήσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσία, ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπέειραζον κατὰ τὴν Βιθυνίαν πορεύεσθαι καὶ οὐκ εἶασεν αὐτούς τὸ Πνεῦμα» (Πράξ. 16, 6-7).

Πάλιν θὰ ἀνατρέξουμε στὴν Ἁγία Γραφή καὶ δὴ στὸ βιβλίον τῶν «Πράξεων», τὸ ὁποῖον παραμένει εἰσέτι ἀνοικτό. Καὶ συγκεκριμένα ἐκεῖ, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴν Ἀποστολικὴ Σύνοδο, ὅπως προαναφέραμε, ἀκριβῶς, διότι στὸν στίχο ιε' 28, καταγράφεται μία ἐξόχως βιβλικὴ θεολογικὴ φράση. Γράφουν οἱ «Πράξεις»: «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Δηλ. ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη, γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῶν μεταστρεφόμενων στὴν Ἐκκλησία ἐκ τῶν ἐθνῶν, ὡς ὀρθὸ καὶ ἀληθές, ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς πρεσβυτέρους «σὺν ὅλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ». Δηλαδή, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τὸ πρῶτον καὶ ἐμεῖς ἀκολουθοῦμε. Σχολιάζοντας τὴν σπουδαιότητα δὲ αὐτῆς βιβλικῆς φράσης, ὁ Ἰ. Χρυσόστομος γράφει ὅτι: «Ἄρα οὐδὲν ἀνθρώπινον, εἰ Πνεύματι ταῦτα δοκεῖ». Καὶ ἐρωτᾷ ὁ ἱερός Πατήρ: «Καὶ τίνας ἔνεκεν εἶπον «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι»; Ἴνα μὴ νομίσωσιν (οἱ ἀποδέκτες) ἀνθρώπινον εἶναι, τὸ δὲ «καὶ ἡμῖν» ἵνα διδαχθῶσι ὅτι καὶ αὐτοὶ (δηλ. οἱ Ἀπόστολοι) ἀποδέχονται τὴν ἀπόφασιν, ὥστε δύο παράγοντες διακρινόμενοι ἀλλήλων συγκατατίθενται καὶ συναποφασίζουν» (Ἰω. Χρυσόστομος, Ὁμιλία ΛΓ' εἰς τὰς Πράξεις, ΕΠΕ 16 Α σελ. 283 ἐπ.).

Ὡς ἀναφέρει δὲ ὁ πολίος, ὁ καὶ τῆς Συνοδικῆς πείρας ἀείφωτος λύχνος, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ, ὁ καὶ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἡμῶν: «Ἐκτοτε ἡ φράσις «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι» ἀποτελεῖ προμετωπίδα ὅλων τῶν Συνόδων, πού δὲν ἐκφράζει ἓνα τύπον διατυπώσεως κειμένου, ἀλλὰ ὁμολογίαν πίστεως καὶ διαβεβαίωσιν θεοπνευστίας τῶν ὄρων καὶ Κανόνων, ὥστε αὐτοὶ νὰ ἀποτελοῦν τὴν Ἱεράν Παράδοσιν, τὴν ὁποῖαν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέχεται Ἰσότιμον καὶ Ἰσόκυρον τῆς Ἀγ. Γραφῆς» (Βλ. Ἀντιφώνησιν κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς τακτικῆς συνελεύσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς «Ἡ Τακτικὴ Συνέλευσις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος τῆς Ἑλλάδος» (Ἀθήναι, 1-4 Ὀκτωβρίου 2008), ἔκδ. Κλάδος Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 2009, σελ. 26).

Ἄλλωστε, ἡ περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀναφορά εἶχε πάντοτε πρώτη θέση, μάλιστα μετὰ τὴν κλασικὴ πραγματεία τοῦ Μεγ. Βασιλείου, «Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». (PG τόμ. XXXII, στ. 87-218 καὶ ἔκδ. Sources Chrétiennes, 17). Τῷ ὄντι, πρέπει νὰ ἐξαρθεῖ ὁ ρόλος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν καθόλου ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὸ Συνοδικὸ Πολίτευμα. Αὐτό παρέχει τὴν ἀξία σ' αὐτό. Χωρὶς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ τὴν αἴσθησιν τῆς παρουσίας Του, δὲν κάμνουμε τίποτα τὸ ἐκκλησιολογικόν, ἀλλὰ συνεδριάζουμε καὶ ἐργαζόμεθα τυπικῶς, ἐγκοσμιοκρατικῶς – κοσμικῶς. Μόνον ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μᾶς δικαιώνει. Δικαιολογεῖ τὴν Σύνοδό μας, ὡς Σύνοδο

καί ὄχι ἀπλῶς, ὡς κάποια γενική συνέλευση.

Εἶναι, ἐξάλλου, πολύ χαρακτηριστικό καί δέν θά πρέπει νά διαφεύγει τῆς προσοχῆς μας ὅτι καί «αὐτή αὕτη» ἡ Θεία Λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὅλη πνευματική, ὑπό τήν ἔννοια, ὅτι κατ' αὐτήν διαρκῶς ἐπικαλούμεθα τό Πανάγιον Πνεῦμα, «ἵνα Τοῦτο ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς καί ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα καί ἐπὶ πάντα τόν λαόν τοῦ Θεοῦ». Καί βεβαίως, ἡ ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι καί γιά ὅλα τά ἄλλα ιερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἐρωτᾷ καί ἀπαντᾷ ὁ Μέγας Βασίλειος ὅτι «ἡ τῆς Ἐκκλησίας διακόσμησις οὐχί σαφῶς καί ἀναντιρρήτως διὰ τοῦ Πνεύματος ἐνεργεῖται;» καί προσθέτει τήν ἀπάντησιν: «Αὕτη γάρ ἡ τάξις (ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ) κατὰ τήν διαίρεσιν τῶν ἐκ τοῦ Πνεύματος δωρεῶν, διετάτακται» (SC 17, 254).

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τό Ἅγιον Πνεῦμα, ὅταν κατήλθε κατὰ τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς στήν Ἐκκλησία, πραγματοποιήθηκε ἡ συνένωση τῶν ἐπουρανίων καί τῶν ἐπιγείων, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Καί γάρ ἡ φύσις ἡ ἡμετέρα πρό δέκα ἡμερῶν εἰς τόν θρόνον ἀνέβη τόν βασιλικόν καί τό Πνεῦμα τό ἅγιον κατέβη σήμερον πρός τήν φύσιν τήν ἡμετέραν ἄνηνεγκεν ὁ Κύριος τήν ἀπαρχήν τήν ἡμετέραν καί κατήνεγκεν τό Πνεῦμα τό ἅγιον. Ἄλλος Κύριος διανέμων τά δῶρα ταῦτα καί γάρ τό Πνεῦμα Κύριός ἐστι καί διενείμαντο τήν ὑπέρ ἡμῶν οἰκονομίαν Πατήρ καί Υἱός καί Ἅγιον Πνεῦμα» (Εἰς τήν ἀγίαν Πεντηκοστήν, P.G. 50, 456). Διά τοῦτο καί ἦταν καί στήν Ἀποστολική Σύνοδο. Καί αὐτό τό Ἅγιον Πνεῦμα «ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνει τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ» (Πράξ. 20,28). Τό ὑπογραμμίζει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος γράφοντας: «Εἰ μή Πνεῦμα ἅγιον ἦν, ποιμένες καί διδάσκαλοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἦσαν καί γάρ οὗτοι διά τοῦ Πνεύματος γίνονται, καθῶς καί ὁ Παῦλος φησιν. Ἐν ᾧ ἔθετο ὑμᾶς τό Πνεῦμα τό ἅγιον ποιμένας καί ἐπισκόπους» (ὅπ. παρ. 458).

Κεντρική, λοιπόν, εἶναι ἡ θέση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν καθόλου Ἐκκλησία καί βέβαια στήν ὅλη διαδικασία τῆς συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀπό τόν Ἱερό Αὐγουστῖνο προσφυῶς ἔχει λεχθεῖ ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι «ἡ ψυχή τῆς Ἐκκλησίας» καί ἐνεργεῖ σ' αὐτήν ὅ,τι ἐνεργεῖ καί δρᾷ ἡ ψυχή σ' ὅλα τά μέρη τοῦ σώματος. Ὁ Εἰρηναῖος θά τό διατυπώσει διαφορετικά, ἀλλ' ἔχει τό ἴδιο νόημα: «Ubi Ecclesia, ibi et Spiritus Dei, et ubi Spiritus Dei, illic Ecclesia et omnis gratia» (Εἰρηναίου, Ἑλεγχος III, 24,1. P.G. 7, 966). Χρέος καί ἔργο μας, ἐπομένως, εἶναι νά ἀφήνουμε τό Ἅγιον Πνεῦμα, Ἐκεῖνο νά ὀδηγεῖ τήν Ἐκκλησία καί ὄχι νά θέτουμε προσκόμματα ἢ νά ἐπιβάλλουμε τό ἴδιον θέλημα.

Κατ' ἀκολουθίαν, ἐφ' ὅσον τό Ἅγιον Πνεῦμα παραμένει στήν Ἐκκλησία, εἶναι ἡ «ψυχή τῆς Ἐκκλησίας» καί κατὰ τό ὑπέροχο τροπάριο τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Πεντηκοστῆς ψάλλουμε: «Πάντα χορηγεῖ τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, βρῦει προφητείας, ιερέας τελειοῖ... ὅλον συγκροτεῖ τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας» καί τῷ ὄντι, πληροῖ, ἐνεργεῖ, ζωοποιεῖ καί τελεῖ τά πάντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τότε, ἀβιάστως, ἔρχεται τό ἐρώτημα: Δύναται μία Σύνοδος νά λειτουργεῖ ἄνευ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Εἶναι μόνον μία σύνοδος Ἱεραρχῶν, τήν ὁποία καλύπτει τό ἄρθρον 4 ἐπ. τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας; Ἡ ἔχουμε παρουσία καί ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί συνάμα συνέργεια καί ἰδική μας, ἤτοι ὑφίσταται μία συνεργασία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἡμῶν;

Τυγχάνει ἐκκλησιολογικῶς ἀληθές, ὅτι ἄνευ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δέν δυνάμεθα νά ἔχουμε καί ἀληθές Συνοδικό Πολίτευμα, ὅπως δέν δυνάμεθα νά ἔχουμε καί ἀληθινή πνευματικότητα καί ἐν Χριστῷ ζωή. Ὡς γράφει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, τότε «ἡμεῖς χωρὶς μὲν τοῦ Πνεύματος ξένοι καί μακρὰν ἐσμεν τοῦ Θεοῦ». (Κατά Ἀρειανῶν Γ', 24 ΒΕΠ 30) καθ' ὅτι καί κατὰ τόν Ἱ. Δαμασκηνό, «συνάφεια Θεοῦ πρός ἀνθρώπους διά Πνεύματος Ἁγίου γίνεται» (Α' Λόγος εἰς τό Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου, Ἱω. Δαμασκηνοῦ «Ἡ Θεοτόκος» (Κείμενο – Εἰσαγωγή – Σχόλια, ἱερομ. Αθ. Γιέβτις, ἐκδ. «Ὅσιος Ἰωάννης ὁ Ρῶσος» Ἀθήναι 1970, σελ. 72). Ὁ δέ ἅγ. Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων ὑπογραμμίζει: «Ὁ καλός Οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ἀγιοποιός καί βοηθός ...καί σύμμαχος καί προστάτης καί μέγας διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ διοικητής τῶν ψυχῶν, ὁ κυβερνήτης τῶν χειμαζομένων, ὁ φωταγωγός τῶν πεπλανημένων καί ἀθλοθέτης τῶν ἀγωνιζομένων καί στεφανωτής τῶν νενικηκότων, τό Πνεῦμα τό Ἅγιον». (Κατήχησις ΙΣΤ', 14,19 καί ΙΖ' 13, ΒΕΠ 39). Ὁ δέ Δίδυμος ὁ Τυφλός, ὁ Ἀλεξανδρεὺς γράφει: «Καθὰ τοίνυν εἴωθεν βασιλεὺς μὲν τὰς ἑαυτοῦ νομοθεσίας τοῖς ἐγγιστα μεγάλοις ἄρχουσι καταπέμπειν, οἷς τὰς ἡνίας τῶν ἀρχομένων δέδωκεν

ἐκείνους δέ, πάντων εἰς γνῶσιν φέρειν τυποῦντας, ὑποκύπτειν τοῖς παρὰ βασιλέως θεσπισθεῖσιν, καὶ ἀπειλοῦντας τοῖς παραβαίνουσιν κίνδυνον· οὕτω καὶ οἱ Ἀπόστολοι, οὓς ἔθετο πρώτους ὁ Θεός, τὸ αὐτεξούσιον τοῦ Πνεύματος, καὶ τὸ πρὸς τὸν Πατέρα ὁμοούσιον εἰδότες, ἐπέστελλον· Ἔδοξε, φησὶν, τάδε καὶ τάδε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὡς βασιλεῖ καὶ ἐξουσιαστῇ καὶ κηδεμόνι τοῦ γένους· καὶ ἡμῖν δέ, ὡς προεστηκέναι ἀφορισθεῖσιν τῆς πίστεως καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν. «Ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς, εὐ πράξετε» » παρατρῶσαντες δέ, φησὶν, τὸ ἐναντίον πείσεσθε. Ἐμέμνητο γὰρ τοῦ Σωτῆρος αὐτοῖς εἰρηκότος ἐν τῷ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίῳ· «Οὐ γὰρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον» (Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Βιβλ. Β', P.G. 39, 624).

Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι θά ὑπογραμμίσαι ὁ Ἱ. Χρυσόστομος ὅτι εἶχαν πράγματι βαθυτάτη συναίσθησις τῆς καθοδήγησής τους ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γράφει πολὺ χαρακτηριστικά: «Ὅταν δέ Παῦλον εἶπω, οὐ τοῦτον μόνον λέγω, ἀλλὰ καὶ Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ πάντα αὐτῶν τὸν χορὸν. Καθάπερ γὰρ ἐν λύρα μὴ διάφοροι μὲν αἱ νευραὶ, μία δέ ἡ συμφωνία· οὕτω καὶ ἐν τῷ χορῷ τῶν ἀποστόλων διάφορα μὲν τὰ πρόσωπα, μία δέ ἡ διδασκαλία, ἐπειδὴ καὶ εἷς ὁ τεχνίτης ἦν, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κινῶν τὰς ἐκείνων ψυχάς. Καὶ τοῦτο ἐμφαίνων ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Εἶτε οὖν ἐκεῖνοι, εἶτε ἐγώ, οὕτω κηρύσσομεν» (Εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Ἰγνάτιον, P.G. 50,588).

Εἶναι συνεπῶς, καταφανές ὅτι Ἁγιον Πνεῦμα καὶ Συνοδικόν πολίτευμα εὐρίσκονται σέ σχέσιν ἀλληλεξαρτήσεως καὶ συνυφάνσεως.

Πολύ χαρακτηριστικά τονίζεται τοῦτο στὸν 1ο κανόνα τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅταν γράφεται: «Ἐξ' ἐνὸς ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ἀγασθέντες, ὥρισαν τὰ συμφέροντα» οἱ Συνοδικοί Πατέρες (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, ὅπ. παρ. σελ. 556) καὶ πολὺ ἐμφαντικά διακελεύει καὶ ὀρίζει τοῦτο καὶ ὁ πολὺ βασικός καὶ σημαντικός 34^{ος} Ἀποστολικὸς κανόνας: «Τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους· εἰδέναί χρῆ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἠγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν καὶ μηδὲν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης· ἐκεῖνα δέ μόνον πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικία ἐπιβάλλει, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. Ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιεῖτω τι. Οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεός, διὰ Κυρίου, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, ὁ Πατήρ, καὶ ὁ Υἱός, καὶ τὸ Ἁγιον Πνεῦμα» (ὅπ. παρ. σελ. 45).

*

Ἀλλὰ τὸ μεγάλο ἐρώτημα τὸ ὁποῖο τίθεται καὶ προβληματίζει ἐνίοτε, ἐν προκειμένῳ, εἶναι τὸ κάτωθι: Συνεργεῖ πάντοτε τὸ Ἁγ. Πνεῦμα;

Ἡ ἀπάντησις εὐρίσκεται στό ὅτι ἐνέργεια τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἔχουμε ὅταν ὑφίσταται καὶ ἡ ὑποκειμενικὴ προσοικεῖωσις αὐτοῦ καὶ ἡ καθαρὰ καὶ ἄδολη καρδία. Ἰσχύει, κατ' ἀναλογίαν, τὸ τοῦ Μεγ. Βασιλείου: «Οἱ πεφυτευμένοι ἐνταῦθα ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου ἥτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, ἐκεῖ ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσιν, ἄλλως ἀδύνατον ἐξανθήσας καὶ ἀρχὴν λαβεῖν εἰς καρποφορίαν, μὴ ἐν ταῖς αὐλαῖς γενόμενον τοῦ Κυρίου». (Μεγ. Βασιλείου, Εἰς Ψαλμ. 28, 3. P.G. 29,288 καὶ Εἰς Ἡσαΐα 1,28. P.G. 30,173). Ἄλλως, οἱ πονηρευόμενοι δὲν μετέχουν τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγ. Πνεύματος καὶ δροῦν μόνον ἀνθρωπίνως. «Ἐάν δὲν πνεύση τὸ Πνεῦμα, ἡ ἀνθρωπίνη προσπάθεια καὶ ἐργατικότης δὲν δύναται νά συντελέσῃ εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀληθείας τοῦ Θεοῦ, ὅπως λέγει ὁ 66^{ος} Καρθαγένης. Κατὰ ταῦτα ψηλαφηθέντων καὶ κατανοηθέντων πάντων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ χρησιμότητι συντρέχειν δοκούντων, ἐπινέυσαντος καὶ ἐνηγήσαντος τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἐπελεξάμεθα ἠπίως καὶ εἰρηνικῶς διαπράξασθαι μετὰ τῶν μνημονευθέντων ἀνθρώπων...» Τὸ Ἁγιον Πνεῦμα σφραγίζει διὰ τῆς παρουσίας Του τὰς συνάξεις τῆς Ἐκκλησίας εἶτε πρὸς τέλεσιν τῶν μυστηρίων εἶτε πρὸς συνοδικὴν διάσκεψιν διὰ τὴν προάσπισιν τῆς πίστεως καὶ καθιστᾷ τὸν Χριστὸν παρόντα ἐν τῷ λαῷ Του» (Βλ. Ἀρχιμ. Γ. Καψάνη, Ἡ Ποιμαντικὴ διακονία κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, Πειραιεὺς 1976, σελ. 117). Καὶ ἀσφαλῶς, ὁ οἰκονόμος τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖ ἀνθρωπίνως καὶ μόνον, δίχα τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιστασίας, φωτίσεως καὶ μαρτυρίας τυγχάνει ὑπόλογος τῶν πράξεών του ἐνώπιον τῆς Παναγίας Τριάδος. Γράφει ἐν προκειμένῳ ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Οὐχ οἱ ἐξῶθεν δέ μόνον ἄρχοντες, ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν Ἐκκλησιῶν προεστῶτες τῆς οἰκείας ἀρχῆς ὑφέξουσι τὸν λόγον· καὶ μάλιστα οὗτοι εἰσιν οἱ ἐπὶ πλέον τὰς πικράς καὶ βαρείας

εὐθύνας ὑπέχοντες» (Εἰς τὴν παραβολὴν, Τοῦ τὰ μύρια τάλαντα ὀφείλοντος, P.G. 51, 23). Βέβαια, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα «ὅπου θέλει πνεῖ» (Ἰω. 3,8) καὶ δὲν μπορούμε νὰ κατανοήσουμε πῶς καὶ ποῦ καὶ πότε δρᾷ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Τοῦτο εἶναι μυστήριον.

Ὁ μυστηριακὸς δὲ χαρακτήρας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἓνα σημαντικὸν θέμα. Καὶ ἐν προκειμένῳ, ὀφείλουμε νὰ προσέξουμε τὴν ἔννοια αὐτὴ τοῦ «μυστηρίου», ἀκριβῶς διότι τὸ μυστήριον εἶναι οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς ὅλης ἐκκλησιολογίας καὶ δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται. Ἄλλωστε ὅλη ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἓνα μυστήριον, τὸ μυστήριον τῆς ἐνεργοῦς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Τὸ μυστήριον δὲν ἐξηγεῖται μὲ ἀνθρώπινα κριτήρια, λογικοκρατικά, ἀκριβῶς διότι εἶναι μυστήριον καὶ ἔτσι τὸ δεχόμεσθε. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖο «οἰκοδομεῖ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ στὴν ἱστορία, τελειοῖ τὰ μυστήρια, στηρίζει τὴν Ἐκκλησία στὴν ἀλήθεια καὶ τὴν διασφαλίζει στὴν περαιτέρω ὑπαρξὴ καὶ στό ἀλάθητό τους» (Βλ. J. Mejdendorff, Byzantine Théologie, New York 1976, σελ. 215). Ἀκριβῶς, διότι «ἡ ἄρρηκτη σχέση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ ὅλο μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ θείας οἰκονομίας καθιστᾷ αὐτονόητη τὴ συνεργία τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὄχι μόνον στὴν Ἐνανθρώπησιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ στὸν ὅλο Ἐπίγειο Βίον τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου μέχρι τὴν Ἀνάληψή Του στοὺς οὐρανοὺς, ἀλλὰ καὶ στὴν ἱστορικὴ σάρκωσιν τῆς ἐν Χριστῷ Ἐκκλησίας μέσα στὸν κόσμον μετὰ τὴν Ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἤτοι ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιολογία μεταξὺ Χριστολογίας καὶ Πνευματολογίας ὑπὸ τὸ φῶς τῆς πατερικῆς παραδόσεως, Ἀθῆναι 2018, σελ. 295).

Τοιοῦτοτρόπως, δὲν εἶναι θεολογικῶς ὀρθόν νὰ ἀπομυστηριοποιεῖται τὸ μυστήριον οὔτε νὰ γίνεται ἐπιλεκτικὰ ἀποσπασματικὴ χρῆσις τοῦ στό χωρὸ τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι θεϊκὸ μυστήριον. Αὐτὸ εἶναι. «Οὕτως εἶναι». Ὑπερβαίνει τὴν ἀνθρώπινη διάνοια καὶ κατάληψη.

Πάντως, οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι ἀποφαίνονται οἴκοθεν τῇ ἐπιστάσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο τεκμαίρεται. Καὶ τὸ τεκμήριον εἶναι ἀμάχητον, καθ' ὅτι ἡ σχέση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος εἶναι σαφῶς ὄντολογικὴ καὶ ἐκεῖ, ἔγκειται ἡ ἀξία τοῦ τελευταίου καὶ καθιστᾷ τοῦτο «θεοσυνέργητο» (Βλ. β' κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου).

3. Η ΣΗΜΑΣΙΑ

Ποῖον ὅμως εἶναι τὸ περιεχόμενον τῆς σημασίας τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος; Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ σημασία του ἀντανακλᾶται στὴν αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας. Πάντοτε τίθεται καὶ θά τίθεται τὸ ἐρώτημα: Τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία;

Καὶ τὸ μέγιστον αὐτὸ ἐρώτημα θέτει τὴν Ἐκκλησιολογία μετὰ τὴν Χριστολογία καὶ Πνευματολογία, ὡς θέμα ὑψίστης σημασίας.

Καὶ κατ' ἀρχὴν, ὡς αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦμε τὴν ἐπίγνωσίν της ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἀδιακόπως καὶ ἀναλλοιώτως παραμένει ἡ αὐτή, ἤτοι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Τοῦτο δέ, διότι πράγματι, κατέχει καὶ ἐμμένει στὴν μίαν πίστην, τὴν θεμελιωθεῖσαν ἰσοκύρως καὶ ἰσοτίμως ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὴν Ἱερά Παράδοσιν. Ἡ Θεία Ἀποκάλυψις ἐπακριβῶς προσδιορίζει τὸν μυστηριακὸν χαρακτήρα τῆς ὑποστάσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα τὴν ἄμεσον οὐσιαστικὴν σχέση πρὸς ἓνα ἕκαστον τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Εἰδικότερα, ἡ Ἐκκλησία ἔχει Κεφαλὴν αὐτῆς τὸν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν, συνάμα δὲ ἀποτελεῖται καὶ ἐξ ἀνθρώπων μὲ σκοπὸν τὴν θέωσιν αὐτῶν.

Ὁ Ἀπ. Παῦλος σαφέστατα τονίζει στὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν του ὅτι: «Αὐτὸν (τὸν Χριστόν) ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶ τὸ σῶμα Αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου» (Ἐφεσ. 1, 22-23). Τὸ ἴδιον γράφει καὶ στὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολήν καὶ μάλιστα δύο φορές: «Καὶ Αὐτὸς (ὁ Χριστός) ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς Ἐκκλησίας» (Κολ. 1,18) καὶ «ὑπὲρ τοῦ σώματος Αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ), ὃ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία» (Κολ. 1,24). Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης γράφει συγκεκριμένα ἐπ' αὐτοῦ: «Ὅν γὰρ οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε, καθὼς φησὶν Ἰωάννης, οὐδέ ἰδεῖν δύναται, καθὼς ὁ Παῦλος μαρτυρεῖται, οὗτος σῶμα ἑαυτοῦ τὴν Ἐκκλησίαν ἐποίησε, καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῶν σφραζομένων οἰκοδομεῖ αὐτὴν ἐν ἀγάπῃ, μέχρις ἂν καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Εἰ

οὖν σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία, κεφαλὴ δὲ τοῦ σώματος ὁ Χριστός, τῷ ἰδίῳ χαρακτηρί μορφῶν τῆς Ἐκκλησίας τὸ πρόσωπον· τάχα διὰ τούτων πρὸς ταῦτα βλέποντες οἱ φίλοι τοῦ νυμφίου ἐκαρδιώθησαν· ὅτι τρανώτερον ἐν αὐτῇ τὸν ἀόρατον βλέπουσι. Καθάπερ οἱ αὐτὸν τοῦ ἡλίου τὸν κύκλον ἰδεῖν ἀδυνατοῦντες· διὰ δὲ τῆς τοῦ ὕδατος ἀυγῆς εἰς αὐτὸν ὀρῶντες· οὕτω κακεῖνοι ὡς ἐν κατόπτρῳ καθορῶντες καθαρῶ, τῷ προσώπῳ τῆς Ἐκκλησίας, τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον βλέπουσι, τὸν διὰ τοῦ φαινομένου κατανοοῦμενον» (Γρηγορίου Νύσσης, Ὁμιλία 8 εἰς τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων, Migne E.P. 44, 949 A-B).

Τῷ ὄντι, ὑπάρχει συνάφεια μεταξύ Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας. «Υφίσταται μία ἄρρηκτη ὄντολογικὴ σχέση Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας στό ὅλο μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ θείας οἰκονομίας γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους» (Βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιολογία, ὅπ. παρ. σελ. 9).

Αὐτὴ τὴν φύση τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἱστορικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ὡς θεανθρωπίνου μυστηρίου ἐκφράζει καὶ ἐξωτερικεῦει καὶ τὸ Συνοδικὸ Πολίτευμα αὐτῆς. Ἔτσι σ' ὅλες τίς πτυχές τοῦ βίου της, ἡ Ἐκκλησία ζεῖ ὡς Σύνοδος, ἤτοι ὡς: «Κοινωνία προσώπων ἐλευθέρως συναγομένων ἐν Χριστῷ καὶ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ἵνα προσφέρουν ἕκαστος τὸ χάρισμα αὐτὸ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος ἐν ἀγάπῃ» (Βλ. Γ. Καψάνη, ἀρχιμ., Ἡ ποιμαντικὴ διακονία, ὅπ. παρ. σελ. 115).

*

Οὕτω, τὸ Συνοδικὸν Πολίτευμα στὴν Ἐκκλησία ἐπεκτείνεται καὶ στή μέριμνα «περὶ τῶν ληπτέων μέτρων διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ Χριστεπωνύμου λαοῦ», ὡς ἄριστα ἀναφέρει καὶ ἡ παράγραφος β' τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου αὐτῆς.

Στὴ συνέργεια βέβαια αὐτῆ τοῦ θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου παράγοντα, ἡ Ἐκκλησία χρησιμοποιοῖ ἐκτὸς τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς Κανόνες της μέ ἐφαρμογὴ στὴν ποιμαντικὴ τους διάστασι καὶ δυναμικὴ, ἄλλοτε μέ τὴν «ἀκρίβεια» καὶ ἄλλοτε μέ τὴν «οἰκονομία» στὴν πράξι (Βλ. παράγραφος δ', ἄρθρο 4 τοῦ Κατ. Χάρτου.).

Καὶ γιὰ μὲν τὴν ἀκρίβεια καὶ τὴν τήρησι αὐτῆς, τὰ πράγματα εἶναι ἴσως εὐκολότερα καθ' ὅτι παρομοιάζονται κατ' ἀναλογίαν μέ τὴν ἀρχὴ «*durum ius, sed ius*». Ἐν προκειμένῳ, ὑπάρχει ὡς διάθεσι «ἐν παντί» καὶ «ἐπὶ πᾶσιν» ἢ ἐπιδιώξι τῆς σκληρότητος καὶ ὄχι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐπιεικειᾶς, τὸ «κατὰ κρημνῶν ὠθῆσαι» καὶ ὄχι «τὸ πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν» (102^{ος} καν. τῆς Πενθέκτης Οἰκ. Συνόδου). Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως, τὸ «κατ' οἰκονομίαν», ὑπάρχει περισσότερη δυσκολία κατανοήσεως αὐτῆς καὶ τοῦτο διότι θεωρεῖται ὅτι ὑπάρχει μία παρέκκλισι, ὡς μία καταστρατήγησι τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἓνα πνεῦμα ἐλευθεριότητος.

Ἀλλὰ λησμονοῦμε ἐνίστε, ὅτι ὁ ἀπώτερος σκοπὸς εἶναι ἐπακριβῶς αὐτός, τὸ ὅποῖον ἄριστα διατυπώνει ὁ 88^{ος} κανὼν τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὅποῖος διασαφηνίζει ὅτι: «Τὸ γὰρ σάββατον διὰ τὸν ἀνθρώπον γενέσθαι ἐκδιδασκόμεθα· ὥστε διὰ πάντων προτιμητέαν ἡγεῖσθαι τὴν τοῦ ἀνθρώπου σωτηρίαν τε καὶ ἀπάθειαν» (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Β', σελ. 513).

Ὁ θεσμὸς, κατὰ συνέπειαν, τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας εἶναι «θεσμὸς ἰδιόμορφος, πού δὲν ἀπαντᾷ σὲ ἄλλο κλάδο τοῦ δικαίου» (βλ. Σπ. Τρωϊάνου, Παραδόσεις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, Ἀθήνα, 1984, σελ. 38), ἀλλ' ἔχει ἰδιαίτερη σημασία στὴν καθόλου ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ (Βλ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ οἰκονομία κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἀθήνα 1949 καὶ Ἱερωνύμου Κοτσώνη (ἀρχιμ.) - μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Προβλήματα τῆς «ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας», ἐν Ἀθήναις 1957).

Ἔπειτα, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας εἶναι μία κατ' ἀναλογίαν ἐν ταπεινώσει μίμησι τῆς θείας οἰκονομίας, δηλαδή τῆς θείας καὶ ἀπείρου φιλανθρωπίας καὶ σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ Ἰδιος ὁ Θεὸς «ἐκένωσε ἑαυτὸν» καὶ «ἐκκλινεν οὐρανοὺς» καὶ «κατῆλθε» γιὰ τὴν λύτρωσι μας καὶ ὑπέστη θάνατον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ μέ τὴν συγκατάβασι καὶ μακροθυμία Του καὶ αὐτὸν τὸν ληστὴν συγχώρησε, τότε, πὼς ἡμεῖς νά μὴν ἐφαρμόσομε ὡς Σύνοδος καὶ εἰδικότερα στὴν ποιμαντικὴ μας διακονία καὶ ἀποστολή τὸ «κατ' οἰκονομίαν»;

Ἄλλωστε καὶ ἐντολὴ Του τυγχάνει: «Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί» (Λουκ. στ', 36).

Ἀξίζει, ὡστόσο, νὰ ἀναφέρουμε περισσότερα γιὰ τὸ μέτρο τῆς «ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας», οὕτως ὥστε νὰ δίδουμε τὴν δέουσα προσοχὴ σ' αὐτὸ καὶ νὰ μὴν τυγχάνει οὔτε τῆς ἐπιπολαιότητος μηδὲ τῆς περιφρονήσεως ἢ τῆς πνευματικῆς ὑποτιμήσεως αὐτῆς.

*

Ὅπως ἐλέχθη, ἐκκλησιαστικὴ οἰκονομία εἶναι ἢ ἀπὸ πραγματικὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπη συγκατάβαση καὶ προσωρινὴ ἐπιείκεια, δηλαδὴ ἢ ἄχρι καιροῦ ἀναστολὴ ἐφαρμογῆς τῆς ἀκρίβειας στὴν ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἅγ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης γράφει συγκεκριμένα ἐπ' αὐτοῦ: «Σαφηνείας δὲ ἕνεκεν ἔστω τὰ παρ' ἡμῶν ἐχόμενα τῆς αὐτῆς ἐννοίας· ὅτι τῶν οἰκονομιῶν αἱ μὲν πρὸς καιρὸν γέγονασι παρὰ τῶν Πατέρων, αἱ δὲ τὸ διηνεκὲς ἔχουσιν» (Ἐπιστολὴ ΜΘ', Ναυκρατίῳ τέκνῳ, P.G. 99, 1085 D.). Τοῦτο πραγματώνεται πάντοτε μὲ συνοδικὴ ἀπόφαση μὲ τὴν μεγίστην προσοχὴ, οὕτως ὥστε, νὰ μὴν γίνεται μετακίνησις ἢ διόρθωσις ἢ ἀλλαγὴ ἢ ἀπεμπόλησις τῶν δογματικῶν ὄρων τῆς πίστεως. Ὡς ἀποφαίνεται ὁ Εὐλόγιος, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (7^{ος} αἰ.): «Τότε τὰς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος μεταχειρίζεται, ὅτε τὸ δόγμα τῆς εὐσεβείας οὐδὲν παραβλάπτεται» (Τοῦ αὐτοῦ στηλιτευτικὸς λόγος, P.G. 103, 953).

Ἐπειτα ἢ «ἐκκλησιαστικὴ οἰκονομία», λειτουργεῖ ὡς λειτούργημα τῆς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας μὲ ὀρισμένους ἀρχές. Πρῶτὴ ἀρχὴ εἶναι ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς χορηγήσεως καὶ ἐφαρμογῆς τῆς «οἰκονομίας» λειτουργεῖ ἱεραρχικῶς. Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας, τὸ ὁποῖον «περιέρχεται ἀπὸ τῶν κατωτέρω συνόδων εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν» (Βλ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ οἰκονομία, ὄπ. παρ. σελ. 68 ἐπ.). Ἐπειτα ἔρχεται ὁ Ἐπίσκοπος καὶ κατ' ἐξουσιοδότηση αὐτοῦ, ὁ πνευματικὸς πατήρ – ἐξομολόγος. Εἰδικότερα, γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο παραθέτουμε τὸν σχετικὸ 5^ο κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου, ὁ ὁποῖος διακελεύει: «Τοὺς δὲ ἐπισκόπους ἐξουσίαν ἔχειν τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς δοκιμάσαντες φιλανθρωπεύεσθαι ἢ πλείονα προστιθέναι χρόνον» (Βλ. Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Γ', σελ. 31-32).

Ἐπειτα ἄλλη ἀρχή, θεμελιώδης, εἶναι ἢ ἔκφρασις τῆς ἀγάπης τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» δημιουργηθέντα ἄνθρωπο. Ἀκόμη τὰ τῆς χορηγήσεως τῆς «οἰκονομίας» ἐλατήρια δὲν ἔχουν ταπεινά, εὐτελεῖ, ἀναξιοπρεπῆ κίνητρα. Αὐτὰ δὲν εἶναι χρηστικά, ὑλόφρονα ἢ ἐκβιαστικά καὶ ἀνελεύθερα μὲ ἐπιρροή ἐξωγενῶν, μὴ ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων. Κατὰ συνέπειαν, ἢ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία ἀφουγκράζεται τὴν ὅλην κοινωνία καὶ ἀποφασίζει πάντοτε μὲ βάση τὴν διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τὴν Ἱ. Παράδοσις πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλη ἀρχὴ χορηγήσεως «οἰκονομίας» εἶναι ὁ ἀπώτερος σκοπὸς νὰ κατατείνει πρὸς τὸν στηριγμὸ τῶν πιστῶν.

Ἐπὶ αὐτῶν καὶ ἄλλες ἀρχές χορηγήσεως τῆς οἰκονομίας, ὅπως ἢ τῆς ἀναλογίας, τῆς πρόληψης, τῆς θεραπείας, τῆς αὐστηρότητος, τῆς ἐπιεικειᾶς, τῆς ἐξαγγελίας, τῆς σιωπηραῦς, τῆς προφορικῆς, τῆς γραπτῆς κᾶ. Ἀλλὰ δὲν θὰ τίς ἀναλύσουμε.

*

Εἶναι ὁμῶς ἀνάγκη, ἐν προκειμένῳ, νὰ γίνῃ καὶ μία ἄλλη διευκρίνισις. Πρόκειται γιὰ τὴν διάκριση θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, ὡς καὶ ἄλλων κανονικῆς φύσεως διατάξεων ὡς καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐθίμων.

Ὅπως γνωρίζετε, θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν κυριολεκτικὴν σημασίαν τους εἶναι οἱ κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καθὼς καὶ ὅσοι ἄλλοι κανόνες ἐπεκυρώθησαν ἀπ' αὐτέας. Αὐτοὶ ἔχουν τὴν θέσπισιν ἢ ἐπικύρωσιν ἀπὸ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ εἶναι ἱεροὶ κανόνες (τὸ corpus) τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, καθ' ὅτι ἔχουν τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἰσχύουν μὲ ἀπόλυτο κύρος. Ὁ β' κανὼν τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὀρίζει ἐπακριβῶς τοὺς ἱερούς κανόνες (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Β', σελ. 308-310). Προσέτι οὐδόλως ὑφίσταται γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ λεγόμενον κατὰ καιροῦς «περὶ διακρίσεως τῶν κανόνων εἰς δογματικούς καὶ διοικητικούς».

Κατά συνέπειαν, τά ἄλλα κείμενα κανονικοῦ περιεχομένου, ὡς Κανονισμοί, Ἐγκύκλιοι, ἐκκλησιαστικά ἔθιμα, ἐρμηνευτικά σχόλια κανόνων, ἐπιστολικές ἐγκύκλιοι, πατερικά ἔργα τά ὅποια δέν ἔχουν λάβει ἐπικύρωση ἀπό Οἰκουμενική Σύνοδο, δέν ἀποτελοῦν τό *corpus* τῶν θείων καί ἱερῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας. Ὡστόσο, μ' αὐτή τήν παρατήρηση καί διάκριση βέβαια, δέν σημαίνει ὅτι ὅλα τά παραπάνω τυγχάνουν ἄνευ ὑπολογισμοῦ καί ἀξίας. Ἀποτελοῦν σπουδαιότατα μελετήματα καί βοηθήματα τῆς Ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας, ἀλλά χαρακτηρίζονται ὡς δευτερεύουσες πηγές τοῦ Ὁρθοδόξου Κανονικοῦ Δικαίου.

*

Ὅλα αὐτά συνιστοῦν καί διαμορφώνουν τήν σημασία καί σπουδαιότητα τῆς ὑπάρξεως καί λειτουργίας τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Σύνοδος ὑπάρχει, λειτουργεῖ, μελετᾷ, συσκέπτεται, συζητεῖ, ψηφίζει, ἀποφασίζει καί διακονεῖ τόν λαό τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι ἐκτός πραγματικότητας, μήτε μακράν τῶν συγχρόνων προβλημάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφουγκράζεται τόν πόνο καί τήν βάσανο τῆς κοινωνίας, δακρύζει, ἀγαπᾷ, γονατίζει, ἐπικαλεῖται τό Πνεῦμα τό Ἅγιον.

Ἡ παραγνώριση, ἡ ὑποτίμηση, ἡ παραθεώρηση, ἡ ἡμιμάθεια, ἡ ἀδιαφορία γιά τό Συνοδικό «εἶναι» καί πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, δύναται νά ἐπιφέρει βλάβη στό οικοδόμημα αὐτῆς. «Συνιστᾷ μεγάλην ἁμαρτίαν κατὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, πᾶσα προσπάθεια παραμερισμοῦ τοῦ συνοδικοῦ τρόπου χαράξεως γραμμῶν καί ἐπιλύσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων, μαρτυροῦσα διὰ τήν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης εἰς τὰ χαρίσματα, τῶν ὁποίων πάντα τὰ ζῶντα μέλη τῆς ἐκκλησίας εἶναι φορεῖς... Πρὸς ὑπέρβασιν τοῦ ἀντισυνοδισμοῦ, ὅστις μαρτυρεῖ ἐγωκεντρικὴν καί μὴ μεταμορφωθείσαν ἐν Χριστῷ ζωὴν, ἀπαιτεῖται μετάνοια καί κατὰ Θεόν ἀλλοίωσις τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ὑπ' αὐτοῦ βίωσις τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας ἐν ἀληθείᾳ, ἥτοι κατὰ τρόπον καθολικὸν καί συνοδικόν. Ὁ ἀγὼν τῶν γρηγορούντων καί θεολογικῶς βιούντων τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάντοτε σαφές: «Διὰ τῆς μετανοίας συνοδικῆ ζωῆ καί διαχείρισις τῶν τῆς Ἐκκλησίας ζητημάτων» (Βλ. Γ. Καψάνη, ἀρχιμ., Ἡ Ποιμαντικὴ, ὅπ. παρ., σελ. 127 καί 129).

Διὰ τοῦτο, ὡς ἄφευκτη συνέπεια, ἕκαστος Ἐπίσκοπος ἔχει ταχθεῖ καί εἶναι ὑπεύθυνος γιά τήν διαφύλαξη καί λειτουργία τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος. Γράφοντας ὁ Ἰ. Κυπριανός (3^{ος} αἰ.) πρὸς τόν κλῆρο τῆς Ρώμης μετὰ τόν θάνατο τοῦ πάπα Φαβιανοῦ ὑπογραμμίζει τά ἐξῆς: «Ὁφείλομεν πάντες ἀπό κοινοῦ, ὅπως μεριμνήσωμεν διὰ τήν καλήν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας» (Ἐπ. 35). Τό ἴδιο πνεῦμα τοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τήν συνοδικότητα ἐκφράζει καί ὅλη ἡ γνωστὴ ἐπιστολογραφία τοῦ μάρτυρος πατρὸς, Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, ἤδη ἀπὸ τόν 2^ο αἰῶνα καί ἡ κατοπινὴ πατερικὴ γραμματεία.

4. Η ΥΠΑΚΟΗ

Καί ἐρχόμεθα στήν ἔννοια καί τό περιεχόμενο τῆς ὑπακοῆς στό Συνοδικό Πολίτευμα. Ἀναντιρρήτως εἶναι τό δυσκολότερο σημεῖο τῆς ὅλης εἰσηγήσεώς μας.

Ὅπως, μέ τό ἄκουσμα τῆς λέξεως ἀγάπη, μεταβαίνει ἀμέσως ὁ νοῦς μας στήν ἀγάπη πρὸς τόν πλησίον, τήν φιλανθρωπία καί ὄχι στήν πρώτη ἐντολή, τήν ἀγάπη πρὸς τόν Θεό καί ὅπως, μέ τό ἄκουσμα τῆς λέξεως νηστεία, ὁ νοῦς μεταβαίνει στή στέρση τῶν τροφῶν καί ὄχι στήν πνευματικὴ νηστεία, ἔτσι καί στό πρῶτο ἄκουσμα τῆς λέξεως ὑπακοή, ὁ νοῦς πηγαίνει ἀμέσως στή μοναχικὴ πολιτεία καί ὄχι στή Σύνοδο. Ἴσως ἐπικρατεῖ καί ἡ λανθασμένη ἄποψη ὅτι ἡ ὑπακοή δέν ἀφορᾷ κυρίως κλῆρο καί λαό, ἀλλ' εἶναι τῶν μοναχῶν ζήτημα. Ἀλλά καί σέ ἐρώτηση ἐνός φοιτητοῦ πρὸς πολίον ἁγιορείτη γέροντα «Ποία ἀπὸ τίς τρεῖς γνωστές μοναχικές ὑποσχέσεις εἶναι πιό δύσκολη;», ἡ σοφὴ ἀπάντηση τοῦ γέροντος ἦταν: «Ἡ ὑπακοή!» Πράγματι, ἡ ὑπακοή εἶναι δύσκολη ὑπόθεση, καθ' ὅτι συντρίβει τόν ἐγωϊσμό ἀλλά καί συνάμα ἐλευθερώνει. Ὑπάρχει ὅμως στά ἐκκλησιαστικά πράγματα τό πρωτεῦον καί τό ἔχον τήν δευτέρη θέση. Καί πρωτεῦον, ἐν προκειμένῳ, εἶναι ἡ ὑπακοή στή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὑπακοή στό Συνοδικόν Πολίτευμα εἶναι τό Α καί τό Ω μιᾶς αὐθεντικῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀκριβῶς διότι ὅλα ἀπορρέουν ἀπὸ τήν Ἐκκλησία.

Ἀλλά τί εἶναι ὑπακοή;

Ἐάν ἀνοίξουμε βέβαια τὴν «Κλίμακα» τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου (6^{ος} αἰ. μ.Χ.) ἀπὸ τοὺς 31 Λόγους του, ὁ 4^{ος} Λόγος, ὁ ἀφιερωμένος στὴν ὑπακοή, τὴν «μακαρίαν καὶ ἀείμνηστον ὑπακοήν», ὡς τὴν ἀποκαλεῖ, θὰ διαπιστώσουμε ὅτι εἶναι ὁ μακρύτερος λόγος ἔχοντας 133 παραγράφους. Αὐτὸ δεικνύει τὴν μεγάλη ἀξία τοῦ κατορθώματος αὐτοῦ στὴν καθόλου ἐκκλησιαστικὴ ζωή.

Ἄλλ', οὐ τῆς παρουσίας Εἰσηγήσεως περισσότερο ἀναλύει τὴν ἀρετή.

Γεννᾶται ὡστόσο τὸ εὐλόγο ἐρώτημα: Μήπως ἡ ὑπακοή ἀντιστρατεύεται τὴν ἐλευθερία τοῦ λόγου;

Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται νὰ εἶναι ἓνας περιορισμὸς τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ δὴ τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ μάλιστα ἔχουμε ἴσως καὶ παραβίαση τῶν ἄρθρων 4, 5 καὶ 13 τοῦ Συντάγματος (ισότητος, ἐλευθερίας καὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἀντίστοιχα).

Ὅμως εἰδικότερα, ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐλευθερία ἐκφράσεως, αὐτὴ ἔχει δύο ὄψεις. Εἶναι ὡς ἓνα νόμισμα. Ἀπὸ τῆς μίας ὄψης ὑπάρχει τὸ δικαίωμα κάθε ἀνθρώπου νὰ ὁμιλεῖ καὶ νὰ ἐκδηλώνει τίς ἐνδόμυχες σκέψεις του, εἴτε γραπτῶς εἴτε προφορικῶς, ἀπὸ τὴν ἄλλη ὄμως, ὑπάρχει ἡ ὑποχρέωση πού δημιουργεῖ ἡ ιδιότητά του καὶ ἐν προκειμένῳ ὡς μοναχοῦ ἢ κληρικοῦ. Αὐτὴ δὲ ἡ ιδιότητα ἔχει μίαν ἀναφορά. Ἡ ἀναφορά παρουσιάζεται πρὸς τὴν ἀνωτέρα του ἀρχή, τὴν προϊσταμένην του ἀρχή, τὴν ὁποία ἀπεδέχθη οἰκειοθελῶς.

Κατὰ συνέπειαν, τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς τοῦ λόγου οὔτε ἀπερίοριστο εἶναι οὔτε ἀνέλεγκτο, ἀλλὰ τελεῖ ὑπὸ τοὺς περιορισμοὺς τοὺς ὁποίους γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων. Τοιοῦτοτρόπως, τὸ δικαίωμα αὐτὸ, χάριν τοῦ μείζονος πνευματικοῦ συμφέροντος τῆς μοναστικῆς πολιτείας ἢ τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος ἢ γενικότερα τῆς Ἐκκλησίας, κάμπτεται, ὑποχωρεῖ, «εὐλόγεϊται» κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὀρολογία.

Ἡ ὑπακοή δὲν σημαίνει ἄρνηση τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας οὔτε ἔχει τὴν ἔννοια μιᾶς ἐξωτερικῆς, τυπικῆς, ἀναγκαστικῆς πειθαρχίας.

Ἡ ὑπακοή εἶναι ἀπάρνηση τῆς ἀνυπακοῆς στό Συνοδικὸ Πολίτευμα, πού εἶναι τῆς Ἐκκλησίας αὐθεντικὸ καὶ οὐσιαστικὸ δεδομένο. Ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνῃ κατανοητὴ ἡ ὑπακοή στό Συνοδικὸ Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας χρειάζονται ὀρισμένες προϋποθέσεις.

Ἀπὸ τὴν ἀποφατικὴ τους θεώρηση, οἱ προϋποθέσεις ἀνάγονται: Πρῶτον, στὴ παραδοχὴ ὅτι ἔχουμε ἀνεπάρκεια θεολογικῶν γνώσεων, δεύτερον, ὅτι ὑφίσταται ἔλλειμμα ἐμπιστοσύνης στό Συνοδικὸ Πολίτευμα καὶ τρίτον ὑπάρχει ἔντονος ἐπηρεασμὸς ἀπὸ τὴν «κοσμικὴ» λογική. Ἐάν, ἡ ἀληθὴς θεολογία, ὡς γνώση καὶ βίωμα δὲν διαποτίσει τὸ εἶναι τῶν πιστῶν, ἐάν δὲν θεμελιωθεῖ ἐπαρκῆς ἐμπιστοσύνη στὴ συνοδικὴ διάσταση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐάν δὲν υἱοθετηθεῖ ἡ ἀποδοχὴ «ρημάτων ἀρρήτων οὐρανίων», τότε ἡ ὑπακοή δὲν ἐπιτυγχάνεται, δὲν πραγματώνεται, ἀλλὰ φαίνεται στυγνὴ ὑποχρέωση, περιττὴ, ψευδώνυμη καὶ χωρὶς ἀξία, ἀκόμη παρουσιάζεται καὶ ὡς ἀπειλή τῆς ἐλευθερίας μας. Τὸ ζήτημα βέβαια κάθε φορά, μεταξύ ὑπακοῆς ἢ ἀνυπακοῆς, κρίνεται στὴν ἐπιλογή τῆς δικαίωσης. Δικαίωση κοσμικὴ ἢ ἐκκλησιαστικὴ; Τελικά, ἡ ὑπακοή εἶναι ἐκκλησιολογικὴ ἀρετὴ. Εἶναι ὑπόθεση ἀγιοπνευματικὴ. Αὐτὴ ἄλλωστε εἶναι καὶ ἡ εἰδοποιὸς διαφορὰ μεταξύ κοσμικοῦ φρονήματος καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἥθους.

Ἄλλωστε ἡ ἴδια ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν ἐνανθρώπησή Του μέχρι τὴν Ἀνάληψή Του στοὺς οὐρανοὺς ὑπῆρξε πορεία ὑπακοῆς. Ὑπακοὴ στόν Οὐράνιο Πατέρα διὰ μέσου προσώπων, θεσμῶν, γεγονότων, ἐξουσιῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου. «Κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῆ τὸ θέλημα (αὐτοῦ), ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος (αὐτὸν)» (Ἰω. 6,38). Ὁ ἅγιος Μάξιμος, ἐν προκειμένῳ, διατυπώνει τὸ ἐρώτημα γιὰ τὸν Χριστό, ὅταν ἀναφέρεται στό ἅγιο Πάθος Του: «Θέλων οὖν ἄρα ὑπήκουσεν ἢ μὴ θέλων; Ἄλλ' εἰ μὲν μὴ θέλων, τυραννὶς δὲ εὐλόγως καὶ οὐχ ὑπακοὴ λεχθεῖ. Εἰ δὲ θέλων ὑπήκοος δὲ οὐ καθ' ὃ Θεός, ἀλλὰ καθ' ὃ ἄνθρωπος γέγονε καθ' ὃ γὰρ Θεός, οὔτε ὑπήκοος, κατὰ τοὺς Πατέρας, οὔτε ἀνήκοος» (Μαξίμου, Disputatio cum Pyrrho, P.G. 91, 324 B). Ἔτσι, ἡ ὑπακοὴ κατανοεῖται στό πλαίσιο μιᾶς θεοκεντρικῆς ἀνθρωπολογίας.

Ὁ αὐθεντικὸς, παντός βαθμοῦ, κληρικὸς, εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐν ταπεινώσει, διακατέχεται ὑπὸ τῆς ἐσωτερικῆς πληροφορίας, ὅτι ἀποστολή του εἶναι νὰ διαφυλάξῃ ὅ,τι τοῦ ἐδόθη ὑπὸ τῆς

Ἐκκλησίας καί ὅτι ἐπί πλέον ἀποτελεῖ μία μαρτυρία τῆς πίστεως καί τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας καί ὄχι οἰανδήποτε προβολή προσωπικῶν του ἀντιλήψεων καί παρερμηνειῶν τῶν θείων Γραφῶν. Ὡς γράφει ὁ Μ. Βασίλειος, δέον νά ἔχει ὁ ἀληθής μοναχός ἢ κληρικός παντός βαθμοῦ, πλήρη συνείδηση ὅτι «οὐχ ὡς ἰδίαν τινά ἐπιστήμην ἐξ αὐθεντίας οἰκονομεῖ» (Ὅροι κατ' ἐπιτομήν, Ἐρωτ. 184, P.G. 31, 1205) ἀλλ' ἐνεργεῖ «ὡς ὑπηρετής Χριστοῦ καί οἰκονόμος μυστηρίων Θεοῦ» (Ἐρωτ. 98, ὅπ. παρ. 1149).

*

Περαιτέρω, εἰς τί ὅμως συνίσταται ἡ ὑπακοή στό Συνοδικό Πολίτευμα;

Ἀπώτερος σκοπός, ἐν προκειμένῳ, τῆς ὑπακοῆς αὐτῆς, εἶναι ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ ἐνότητα κρύπτει θεολογικό περιεχόμενο, καθ' ὅτι ἀποτελεῖ ἀξίωμα, τουτέστιν ἀρχήν πίστεως.

Συγκεκριμένα, ὁ μέγας Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος ἔρχεται καί ὁμιλεῖ γιά τήν αὐθεντικότητα καί τήν γνησιότητα τῆς ἐνότητος καί γράφει καί παραγγέλλει: «Τοῦτο δέ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον ἀλλ' εἰς τὸ ἥττον συνέρχεσθε· πρῶτον μὲν γάρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν καί μέρος τι πιστεύω· δεῖ γάρ καί αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν» (Α' Κορ. 11, 17-20). Καί ὁ Θεός δέν ἐπιθυμεῖ τήν διαίρεση καί τὸ σχίσμα. Γράφει πάλιν ὁ θεῖος Παῦλος, φέρνοντας ὡς παράδειγμα τὸ ἀνθρώπινο σῶμα καί ὑπογραμμίζει: «Ὁ Θεός συνεκέρασε τὸ σῶμα, τῷ ὑστεροῦντι περισσοτέραν δοῦς τιμήν, ἵνα μὴ ἦ σχίσμα ἐν τῷ σώματι» (Α' Κορ. 12,24). Εἶναι σαφές ὁ Ἀπόστολος καταδικάζοντας τήν διχόνοια, τήν διαίρεση καί περαιτέρω τὸ σχίσμα: «Παρακαλῶ δέ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καί μὴ ἦ ἐν ὑμῖν σχίσματα» (Α' Κορ. 1,10).

Ὅταν μάλιστα ἀργότερα ἐμφανίστηκαν, τόν 2^ο αἰῶνα, στήν Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου ἔρεις, θυμοί, διχοστασίες, σχίσματα, ὁ Κλήμης Ρώμης ἀπευθυνόμενος πρὸς τήν τοπική Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου, ζητεῖ βίωση τῆς ἐνότητος μέ τήν κοινή πίστη τους καί τήν ἔνταξή τους στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Γράφει συγκεκριμένα: «Ἡ οὐχί ἓνα Θεὸν ἔχομεν καί ἓνα Χριστὸν καί ἐν Πνεῦμα τῆς χάριτος, τὸ ἐκχυθέν ἐφ' ἡμᾶς καί μία κλήσις ἐν Χριστῷ; Ἰνατί διέσκομεν καί διασπῶμεν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ καί στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον, καί εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν ἐρχόμεθα, ὥστε ἐπιλαθέσθαι ἡμᾶς ὅτι μέλη ἐσμέν ἀλλήλων»; (Κορινθ. 46, 6-7).

Τὸ ἴδιο πνεῦμα τῆς ἐνότητος καί μάλιστα κατὰ ἱεραρχική τάξη παρουσιάζει καί ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος. Μακαρίζει τούς Χριστιανούς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου, διότι παρουσιάζονται «ἐγκεκραμένοι τῷ ἐπισκόπῳ» (Ἐπιστ. Ἐφεσ. 5,1). Καί μάλιστα ἱεραρχικά, ὅταν συμπληρώνει, «ὡς ἡ Ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρί» (ὅπ. παρ.). Ἡ ὑποταγή στόν Ἐπίσκοπο εἶναι ὑποταγή στόν Θεό Πατέρα. Καί βέβαια ὅπως ὁ Χριστός «ἄνευ τοῦ Πατρός οὐδέν ἐποίησεν», οὕτως οὔτε οἱ χριστιανοὶ πρέπει νά πράττουν κάτι «ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου» οὔτε ὁ ἐπίσκοπος ἄνευ τοῦ Θεοῦ. Ὅσοι γάρ Θεοῦ εἰσι καί Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗτοι μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰσι (Ἐπιστ. Φιλαδ. 3,2). Μάλιστα προχωρεῖ ἀκόμη περισσότερο, ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος καί τονίζει ὅτι ἡ ὑπακοή στόν Ἐπίσκοπο εἶναι μία συγκατάθεση στό πάθος τοῦ Χριστοῦ. Γράφει: «Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου· εἴ τις σχίζοντι ἀκολουθεῖ, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομεῖ· εἴ τις ἐν ἀλλοτρίᾳ γνώμῃ περιπατεῖ, οὗτος τῷ πάθει οὐ συγκατατίθεται, (ἐννοεῖ ἐδῶ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ). (Ἐπιστ. Φιλαδ. 3,3).

Καί ἄλλα κείμενα τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων ἀναφέρουν μέ πολύ ἔντονο καί χαρακτηριστικό τόνο τήν ἐννοια αὐτή, τήν τόσο σπουδαία τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας: ἡ ἐπιστολή Βαρνάβα, ὁ «Ποιμήν» τοῦ Ἑρμᾶ, «Ἡ Διδαχὴ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων», ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς κᾶ. Ἰδιαίτερα ὁ ἅγιος Κυπριανός θεολογεῖ καί γράφει: «Ὁ μὴ τηρῶν τήν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα δέν τηρεῖ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, δέν τηρεῖ τήν πίστιν τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ, δέν κρατεῖ τήν ζωὴν καί τήν σωτηρίαν» (De catholicae Ecclesiae unitate, Ἐπιστολή 66,8).

Καί οἱ ἄλλοι θεοφόροι ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διὰ πολλῶν συγγραμμάτων καί ὁμιλιῶν τους τόνισαν τήν σπουδαιότητα τῆς ἐνότητος. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ρήση τοῦ Μεγάλου Βασιλείου στό ἀσκητικὸ του σύγγραμμα «Ὅροι κατὰ πλάτος»: «Πάντες, οἱ ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως

προσληφθέντες, ἓν σῶμά ἐσμεν, κεφαλὴν ἔχοντες τὸν Χριστόν, ὁ δὲ καθεὶς ἀλλήλων μέλη» (Ὅροι κατὰ πλάτος, Ἐρωτ. 7, P.G. 31, 929).

*

Κατ' ἀκολουθίαν, ἡ ὑπακοή στό Συνοδικό Πολίτευμα, οὐδέν ἔχει τό δουλικόν, οὐδέν τό ἐστερημένον τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' ὑποτασσόμεθα μόνον γιά τόν ἀδιάρρηκτο πνευματικό δεσμό στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς μείζον ἀγαθόν. Καί ἡ ὑποταγή αὐτή εἶναι ἐλευθερία, ὡς ἡ ταπείνωση στήν ἐκκλησιαστική ζωή δουλεύει ὡς δύναμη. Καί βέβαια, ἡ θέση αὐτή φέρει πολλάκις ἀνεξίτηλα τά ἴχνη τῆς θείας ἐπιρρώσεως.

Δέν εἴμαστε ἐμεῖς «ἀπόστολοι» καλύτεροι ἢ μεγαλύτεροι ἢ ὑψηλότεροι τοῦ πέμψαντος, δηλαδή, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Οὐκ ἐστίν ... ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. Εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐάν ποιῆτε αὐτά» (Ἰω. 13, 16-17).

Συνεπῶς, ἡ Ἐκκλησία ἐπ' οὐδενί εἶναι δυνατόν νά διασπασθεῖ ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καί ἀντιθέσεων. Οὐδεὶς ἐντός τῆς Ἐκκλησίας δικαιούται τήν διάσπαση τῆς ἐνότητος. Καί οὐδεὶς λειτουργεῖ ὡς ἀνεξάρτητος καί αὐθαίρετος. Εἴμεθα κεκλημένοι σέ ἔνταξη καί ὑπακοή στά κελεύσματα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐκφράζεται διά τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Τήν ἐνότητα αὐτή τῆς πίστεως, τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καλούμεθα καί νά τήν ἐπιστηρίξουμε καί νά τήν προαγάγουμε, καθ' ὅτι μία τυγχάνει ἡ Ποίμνη ὑπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἰησοῦν Χριστόν. Καθ' ὅτι: «Ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει» (Ματθ. 12,30), λέγει Κύριος.

Καί μάλιστα, ὅταν ἐλλείπει ἡ ἐνότητα, ἡ σύμπνοια καί ἡ ὁμοφροσύνη, τότε ἔρχεται καί κατακυριεύει ἡ σύγχυση τήν δῆθεν συμφωνία ἡ ὁποία δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά κακή βουλή καί κακή συμφωνία. Ἡ ἐκκλησιαστική ἱστορία καί ἐμπειρία καταδεικνύει ὅτι μέ τήν ἀταξία καί μέ τήν ἐωσφορική αὐτάρκεια τίποτα δέν κατορθώνεται, ὡς ἔγινε καί μέ τόν πύργο τῆς Βαβέλ, μέ τούς ἀσεβεῖς ἐκείνους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι τελικά «ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τήν πόλιν καί τόν πύργον» (Γεν. ια', 8).

Πράγματι, ἡ διαίρεση, ἡ διχόνοια, τό σχίσμα τραυματίζουν τήν ἀγάπη καί τήν οἰκοδομή τοῦ σώματος, δηλαδή τήν Ἐκκλησία. Ἄλλωστε, τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία; μαρτυρία ἀγάπης καί τά μέλη της, οἱ χριστιανοί, ἀναγνωρίζονται ὡς χριστιανοί, ὅταν ὑπάρχει ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη μεταξύ τους, κατὰ τόν τοῦ Ἰωάννου λόγο, ὅτι: «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐάν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰω. 13,35). Ἔπειτα, ὁ «ἄρραφος» καί «ἄσχιστος» χιτώνας τοῦ Χριστοῦ (Ἰω. 19,23) αὐτό ἀκριβῶς δηλώνει, ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς τῆς θυσιαστικῆς ἀγάπης τῆς ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας Του. Γράφει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Οὐδέν χειρόν φιλονεικίας καί μάχης καί τοῦ τήν Ἐκκλησίαν διασπᾶν καί τόν χιτῶνα, ὃν οὐκ ἐτόλμησαν οἱ λησταί διαρρηῆσαι, τοῦτον εἰς πολλὰ κατατεμεῖν μέρη» (Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Γ', ΕΠΕ 34, σελ. 162 ἐπ.). Καί προσθέτει: «Καταγέλαστοι γεγόναμεν (οἱ χριστιανοί) καί Ἰουδαίους καί Ἕλλησιν, εἰς μυρία τῆς Ἐκκλησίας σχιζομένης» (P.G. 61, 623) καθ' ὅτι «Ἐκκλησία γάρ γέγονεν, οὐχ ἵνα διηρημένοι ὦμεν οἱ συνελθόντες, ἀλλ' ἵνα οἱ διηρημένοι συνημμένοι καί τοῦτο ἡ σύνοδος δείκνυσιν» (P.G. 61, 228).

Μή λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἀσέβεια, ἡ ἀπειθαρχία, ἡ αὐθαιρεσία πρὸς τίς ἀποφάσεις τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος διαταράσσουν τήν εὐστάθεια τοῦ πλοίου τῆς Ἐκκλησίας καί καθίστανται οἱ ἀνυπάκουοι πρόξενοι διχασμοῦ καί διασπάσεως τῆς ἐνότητος. Ἔτσι διαμορφώνεται ἡ ἀρχὴ τῶν σχισμάτων. Ἀπό τήν ἀνυπακοή καί τήν αὐτοποίηση ξεκινοῦν οἱ διαιρέσεις, οἱ φατρίες, τά σχίσματα καί περαιτέρω οἱ αἱρέσεις. Καί ἡ ἐκκλησιαστική ἱστορία γνωρίζει πολλά σχίσματα πῶς ξεκίνησαν καί ποῦ κατέληξαν. Γι' αὐτό καί θεωροῦμε ὅτι εἶναι ἀμάρτημα ἡ ἀνυπακοή στίς ἀποφάσεις τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἐξ ἀντιθέτου, ὁ βιβλικός λόγος εἶναι σαφής: «Ἀκοή (=ὑπακοή) ὑπὲρ θυσίαν ἀγαθὴν» (Γ' Βασιλ. ιε', 22).

Οὐδεὶς ἔχει τό ἀδόκιμο δικαίωμα νά περιφρονεῖ, νά ὑποτιμᾷ καί νά κατακρίνει τήν Ἐκκλησία ὅτι ἔχει ἐκπέσει τοῦ θείου προορισμοῦ της καί λαλεῖ «ὀθνεῖα», καθ' ὅτι ἀείποτε ἡ Ἐκκλησία εἶναι «στῦλος καί ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. 3, 15) καί ἡ ἀποστολική ἐντολή εἶναι: «Πειθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καί ὑπέικετε αὐτοῖς γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον

ἀποδώσοντες ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες ἄλυσιτελές γὰρ ὑμῖν τοῦτο» (Εβρ. ιγ',17). Δηλ. «Πείθεσθε εἰς τοὺς πνευματικούς προΐσταμένους σας καὶ ὑποτάσσεσθε τελείως εἰς αὐτούς. Διότι αὐτοὶ ἀγρυπνοῦν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν σας, ἐπειδὴ θὰ δώσουν λόγον εἰς τὸν Χριστόν δι' αὐτάς. Ὑπακούετε τους, διὰ νὰ ἐνθαρρύνονται μὲ τὴν ὑπακοήν σας, ὥστε νὰ ἐκτελοῦν τὸ ἔργον αὐτὸ μὲ χαρὰν καὶ ὄχι μὲ στεναγμούς. Διότι τὸ νὰ στενάζουν ἐξ αἰτίας σας οἱ πνευματικοὶ προεστοὶ εἶναι ἀσύμφορον εἰς σᾶς, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς θὰ σᾶς τιμωρήσῃ δι' αὐτό» (Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὰς ἐπιστολάς τῆς Κ. Διαθήκης, τόμ. Γ', Ἀθῆναι 1956, σελ. 208-209). Καὶ ὁ Ἱ. Χρυσόστομος, ἐν προκειμένῳ, ἐρμηνεύει: «Κακὸν μὲν ἡ ἀναρχία πανταχοῦ καὶ πολλῶν ὑπόθεσις συμφορῶν, καὶ ἀρχὴ ἀταξίας καὶ συγχύσεως μάλιστα δὲ ἐν Ἐκκλησίᾳ τοσοῦτον ἐπισημαστέρα ἐστίν, ὅσον καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς μείζον καὶ ὑψηλότερον» (Ὁμιλία ΛΔ', ΕΠΕ 25, σελ. 370) καὶ προσθέτει, ἀπαντῶντας στό εὐλόγο ἐρώτημα γιὰ ὑπαρξὴ κακοῦ ποιμένου σέ σχέση μὲ τὴν ὑπακοή: «Πῶς οὖν ὁ Παῦλος φησὶ «πέιθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε»; Ἀνωτέρω εἰπὼν, «ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθαι τὴν πίστιν», τότε εἶπε, «πέιθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε». Τί οὖν, φησὶν, ὅταν πονηρὸς ᾖ, καὶ μὴ πειθώμεθα; Πονηρὸς, πῶς λέγεις; εἰ μὲν πίστεως ἔνεκεν, φεῦγε αὐτὸν καὶ παραίτησαι, μὴ μόνον ἂν ἄνθρωπος ᾖ, ἀλλὰ κἂν ἄγγελος ἐξ' οὐρανοῦ κατιῶν· εἰ δὲ βίου ἔνεκεν, μὴ περιεργάζου» (ὅπ. παρ. σελ. 372). Καὶ βέβαια ἡ Ἐκκλησία θ' ἀποφανθεῖ γιὰ τὴν «ἀγρύπνια ἢ μὴ τοῦ πνεύματος» τοῦ ποιμένου, ἐὰν αὐτὸς ἔχει γρηγοροῦσα καὶ νήφουσα καρδιά, ὡς καὶ αὐτὴ, ὡς ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, ἔχει ἀείποτε τὴν ἐμπειρία καὶ γνωρίζει οἴκοθεν νὰ ἐπιφέρει τὴν διόρθωση, ἂν χρειαστεῖ. Ἡ Ἐκκλησία δὲν σπεύδει. Γνωρίζει νὰ περιμένει. Θέλει τὴν ὠρίμανση. Τὸ γεώργιον τῆς Ἐκκλησίας περιμένει ἕως ὅτου φέρει καρπὸν. Πίστωση χρόνου χορηγεῖ ὁ Θεός, καθ' ὅτι «ὁ χρόνος εἶναι ἰατρός» καὶ «αἱ δευτέραι πῶς φροντίδες σοφώτεραι» (Εὐριπίδης).

Πάλιν, ὁ Ἱ. Χρυσόστομος θὰ γράψῃ κατ' ἀναλογίαν: «Τί οὖν, φησὶ πάντας ὁ Θεὸς χειροτονεῖ, καὶ τοὺς ἀναξίους; Πάντας μὲν ὁ Θεὸς οὐ χειροτονεῖ, διὰ πάντων δὲ αὐτὸς ἐνεργεῖ, εἰ καὶ αὐτοὶ εἶεν ἀνάξιοι, διὰ τὸ σωθῆναι τὸν λαόν. Εἰ γὰρ δι' ὄνου καὶ διὰ Βαλαάμ, διὰ μιανοῦ ἀνθρώπου, τοῦ λαοῦ ἔνεκεν ἐλάλησε· πολλῶ μᾶλλον διὰ τοῦ ἱερέως» (ΕΠΕ, 23, σελ. 422). Γι' αὐτό, καταλήγει στὴν ἴδια συνάφεια ὁ ἱερός πατήρ, «ἀνάμενε τὸν κριτὴν· μὴ προαρπάσῃς τοῦ Χριστοῦ τὴν τάξιν· ἐκείνου ταυτὰ ἐστὶν ἐξετάζειν» (ὅπ. παρ.). Καὶ ἰσχύει βέβαια ὁ βιβλικὸς λόγος, ἐν προκειμένῳ, γιὰ τὸν κακὸ ποιμένα οἰουδήποτε βαθμοῦ, ὅτι θὰ ἔχει τιμωρία, ἤτοι: «δαρήσεται πολλάς» (Λουκ. ιβ' 47) σύμφωνα καὶ μὲ τό: «Ἰδοῦ, συνετέλεσε Κύριος θυμὸν αὐτοῦ, ἐξέχεε θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ... ἐξ ἁμαρτιῶν προφητῶν, ἀδικιῶν ἱερέων, τῶν ἐκχεόντων αἷμα δίκαιον» (Θρ. Ἱερεμίου, δ', 11, 13).

*

Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἓνα ἄλλο σημεῖο, τὸ ὁποῖο ὀφείλουμε ν' ἀναφέρουμε, καθ' ὅτι γεννᾷ δυσφορία καὶ δημιουργεῖ ἀνησυχία. Πρόκειται γιὰ τὴν ἐμφάνιση ποικίλων ψευδοδιδασκαλιῶν καὶ ψευδοπροφητειῶν, αὐτόκλητων ἐρμηνευτῶν τῶν θείων Γραφῶν, κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, στὴν κοινωνία γενικότερα. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ὅμως ἔδωκε τὴν συμβουλή: «Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἄρπαγες» (Ματθ. 7, 15) καὶ «πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσι πολλούς» (Ματθ. 24, 11). Εἰδικότερα, τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι πολὺ σοβαρὸ, καθ' ὅτι τὸ ὀρθόδοξο χριστιανικὸ πλήρωμα ἔχει ἀνάγκη προφυλάξεως ἀπὸ τοὺς ψευδοδιδασκάλους καὶ ψευδοπροφήτες. Αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν «διάκριση τῶν πνευμάτων», ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀπ. Παῦλος, τονίζοντας «τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε· πάντα δὲ δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε· ἀπὸ παντός εἶδους πονηροῦ ἀπέχεσθε» (Α' Θεσσ. ε', 19-22). Ἀκριβῶς «ἐπειδὴ δὲν εἶναι πᾶν τὸ ὡς πνεῦμα Θεοῦ ἐμφανιζόμενον γνήσιον, πάντα (τὰ πνεύματα) δοκιμάζετε» (Βλ. Γ. Γαλίτη, Ἑρμηνευτικά σελ. 569). Ἐπειτα καὶ ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης θὰ γράψῃ: «Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον» (Α' Ἰω. 4, 1). Συνεπῶς, τυγχάνει ἀναγκαία ἡ «δοκιμὴ τῶν πνευμάτων» ἀγιογραφικῶς καὶ πατερικῶς.

Τὸ ἀπόλυτα δὲ ἐγγυημένο τῆς αὐθεντικῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς διδασκαλίας δὲν εἶναι ἡ πρόχειρη καὶ ἔμμονη προβολὴ μιᾶς προσωπικῆς ἄποψης ἢ ἡ φλυαρία ἢ ὁ φενακισμὸς λόγου ἢ ἡ

διατύπωση γνώμης, κατά τήν παράδοση τῶν ἀνθρώπων «κατά τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καί οὐ κατὰ Χριστόν» (Κολ. β',8), ἀλλ' ἡ ἄμεση ἐξάρτηση ἀπό τόν ἀνόθευτο ἀπλανῆ λόγο τῆς Ἐκκλησίας. Ἐδῶ ἐγκριτεῖται ἀκριβῶς καί ἡ υἰοθέτηση τῆς γνωστῆς φράσης «ἐπόμεινοι τοῖς ἀγίοις πατράσι». Ὡραϊότατα, ὁ ἅγ. Γρηγόριος Νύσσης ὑπογραμμίζει: «Καί μοι μηδεὶς ὑποκρουέτω καί τὸ παρ' ἡμῶν δρομολογούμενον διὰ κατασκευῆς κυρωθῆναι, ἀρκεῖ γάρ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἡμετέρου λόγου τὸ πατρόθεν ἦκειν πρὸς ἡμᾶς τὴν παράδοσιν, οἷόν τινα κληρὸν δι' ἀκολουθίας ἐκ τῶν ἀποστόλων διὰ τῶν ἐφεξῆς ἀγίων παραπεμφθέντα» (Κατὰ Εὐνομίου, 3,2, ἔκδ. Jaeger, σελ. 84).

Ἡ ἀνωτέρω σπουδαία πατερικὴ φράση «τὸ πατρόθεν ἦκειν πρὸς ἡμᾶς τὴν παράδοσιν» στοιχεῖ ἐπακριβῶς μ' ὅσα διατυπώνονται στὴν δ' συνεδρία τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἤτοι: «Ἡμεῖς δὲ κατὰ πάντα τῶν αὐτῶν θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν τὰ δόγματα καί πράγματα κρατοῦντες, κηρύσσομεν ἐν ἐνὶ στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ, μηδέν προστιθέντες, μηδέν ἀφαιροῦντες τῶν ἐξ αὐτῶν παραδοθέντων ἡμῖν· ἀλλὰ τούτοις βεβαιούμεθα, τούτοις στηριζόμεθα· οὕτως ὁμολογοῦμεν, οὕτως διδάσκομεν καθὼς αἱ ἄγιοι καί οἰκουμενικαὶ ἔξ Συνοδοὶ ὥρισαν καί ἐβεβαίωσαν» (Ἰω. Καρμίρη, ὅπ. παρ. 242).

Ὡστόσο, ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει νὰ ἀπομονώσῃ αὐτοὺς τοὺς μὴ ὀρθῶς ἔχοντας περὶ τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία ἢ καί «ναυαγήσαντας περὶ τὴν πίστιν» καί νὰ δια φωτίσει σχετικὰ τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα καί νὰ τὸ ἀπομακρύνει, ὅσο γίνεται μακρύτερα ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀγύμναστης ἀκοῆς, γιὰ νὰ μὴ ἐπιβαρύνεται μετὰ τῶν ψυχολέθρων πλανῶν, ἀλλὰ, ἐν προκειμένῳ, ἡ ἀγνοία ἢ ἡ ἡμιμάθεια ἢ οἱ πολυειδεῖς καί πολυποίκιλες κενοφωνίες νὰ ἐξαλείφονται. Ἄλλωστε κατὰ τὴν παύλειο προτροπὴ: «Πάντα εὐσχημόνως καί κατὰ τάξιν γινέσθω» (Α' Κορ. ιδ', 40). Καί ὁ Ἱ. Χρυσόστομος θά προτρέψῃ: «Φυλάττετε τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν» (Εἰς τὸ Πᾶν ἀμάρτημα, P.G. 64, 472).

*

Ἄγρυπνος φύλακας τῶν θείων δογμάτων τῆς ἀμωμῆτου πίστεως καί τῶν ἱερῶν παραδόσεων τυγχάνει ἡ Ἱ. Σύνοδος. Καί ἔχει ἱερό χρέος νὰ μὴ δέχεται τὴν παραμικρὴ προσβολή καί βλάβη ὀποθενδήποτε γενομένη, ὥστε νὰ διατηροῦνται τὰ δομικὰ στοιχεῖα, ἡ ἐκκλησιαστικὴ πειθαρχία καί ἡ ἐνότητά της.

Πρέπει νὰ ἐπικρατεῖ στὴν Ἐκκλησία τὸ εὐτακτο, τὸ εὐκοσμο καί τὸ ἐναρμόνιο. Ὡς λέγει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Οὐδεὶς τύφος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ πολλή ἡ εὐταξία» (Εἰς τὰς Πράξεις, Ὁμιλία ΛΓ', ΕΠΕ 16Α, σελ. 274). Ποιμένες καί ποιμαινόμενοι, τὸ αὐτὸ φρόνημα πρέπει νὰ ἔχουμε. Αὐτὸ τὸ «ἐμόν» πρέπει νὰ ἀντικατασταθεῖ μὲ τὸ «ἡμῶν», μὲ τὸ «ἐν Συνόδῳ». Τελικὰ τὸ «ὑπακούειν» στὸ Συνοδικὸ Πολίτευμα, τὸ θεωροῦμε, «ὡς ἀπαράβατον ὄρον τῆς Ἐπισκοπικῆς μας ταυτότητος καί συνειδήσεως, κἂν πρότερον ἠθέλεν ἀντιλέγειν, κἂν ἀδικεῖσθαι». Τότε ἀκριβῶς, ὡς γνήσιοι μαθητὲς ἀποτελοῦμε «ἐν ὄλον» συγκεντρούμενον περὶ τόν Θεάνθρωπον καί Διδάσκαλον καί Σωτῆρα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἡ μέριμνα πρὸς τήρησιν τοῦ ἀνοθεύτου τῆς θείας τοῦ Κυρίου διδασκαλίας ἀλλὰ καί τῆς ὑψίστης ποιμαντικῆς ἀποστολῆς μας εἶναι ἐμπεπιστευμένη στὴν ἐπισκοπικὴ μας διακονία καί στὴν «προϊσταμένη μας Ἀρχή», τὴν Ἱ. Σύνοδο. Τὸ κάλλιστον τοῦτο Πολίτευμα τὸ ἐμπιστευόμεθα, καί αὐτὸ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι τὸ πιστεύουμε, ὅτι φωτίζει «τούς συντελοῦντας εἰς ἀγαθόν», καθ' ὅτι: «Ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν τοῦ Κυρίου ἐσμέν» (Ρωμ. 14,8). Καί τοῦτο εἶναι τὸ μέγιστο ἀγαθόν, τὸ ὁποῖο μόνο στὴ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καί Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ἔχουμε τὴν δυναμικὴ ὡς καρποφορία νὰ κατέχουμε.

Εἶναι φυσικὸ βέβαια νὰ ὑπάρχουν τραύματα, πληγές καί αἱμορραγίες ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἔχει προσφυῶς λεχθεῖ ὅτι ἡ ἐπίγειος Ἐκκλησία εἶναι «αἰμόφυρτος». Σ' αὐτὸ τὸ γεγονός εὐρίσκεται ἡ γενεσιουργὸς αἰτία τῶν πολωτικῶν καί διαλεκτικῶν ἀντιθέσεων. Ὡστόσο, ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει νὰ ἐπιχέει «ἔλαιον καί οἶνον» καί νὰ ἐπουλώνει πληγές. Γνωρίζει τί πρέπει καί πῶς πρέπει νὰ διορθώσῃ «ἵνα μὴ τὸ χολὸν ἐκτραπῆ, ἰαθῆ δὲ μᾶλλον» (Ἐβρ. 12,13). Ἐνεργεῖ σοφά καί κατορθώνει νὰ πραγματοποιεῖ ἐναρμόνιση τῶν ἀντιθέτων, νὰ φέρει συνδυασμὸ τῆς ἀτομικότητος καί τῆς κοινωνικότητος, τοῦ φυσικοῦ καί τοῦ ὑπερφυσικοῦ, τῆς ζωῆς τῆς ἐγκοσμίου καί τῆς ζωῆς τῆς ἐπουρανοῦ, τοῦ τύπου καί τῆς οὐσίας, τῆς διδασκαλίας καί τοῦ βιώματος. Γνωρίζουμε ἄλλωστε ὅτι: «Τοῖς πᾶσι χρόνος καί καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι ὑπὸ τὸν οὐρανόν... Καιρὸς τοῦ σιγᾶν

καὶ καιρὸς τοῦ λαλεῖν» (Ἐκκλησιαστής 3.1, 7). Ἡ βασιλικὴ ὁδὸς τῆς μεγάλης ἀρετῆς τῆς διακρίσεως εὐρίσκεται, ἐν προκειμένῳ, ἐνώπιόν μας. Ἀναλόγως τῶν ἀνθρώπων, τῶν καταστάσεων, τῶν περιπτώσεων, τῶν περιστάσεων θά ἀποφανθοῦμε καὶ θά πράξουμε. Στὴν ἐκκλησία ὑπάρχει μία ἱεραρχικὴ τάξη στὴν κορυφὴ τῆς ὁποίας βρίσκεται ὡς Κεφαλὴ, ὁ Χριστὸς καὶ ὁ καθένας εἶναι στὴ θέση του, στὴν διακονία καὶ ἀποστολὴ του καὶ ἐπιπλέον σύμπασα ἡ Ἱεραρχία καὶ ἕκαστος ἐξ' ἡμῶν γνωρίζει ἐπισταμένως τὴν ἱερὴ ὑψηλὴ καὶ εὐθυνοφόρο ποιμαντορία, τὴν ὁποία ὁ Ἰδιος ὁ Κύριος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας, ἀνέθεσε. Γράφει ἐν προκειμένῳ ὁ λόγιος καὶ κανονολόγος ἀείμνηστος ἀρχιμανδρίτης Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος (†1989): «Ὡς εὐπειθὲς τέκνον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὀφείλω νὰ ἔπωμαι τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῆς καὶ νὰ μὴ ἀμφισβητῶ ἢ πολλῶ μᾶλλον, νὰ ἐπικρίνω ὅ,τι Ἐκεῖνη «ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερομένη, ἐπεκρότησε καὶ ἐνηγκαλίσθη... (καθ' ὅτι) δὲν εἴμεθα ἡμεῖς θεολογικώτατοι καὶ σοφώτεροι τῆς Ἐκκλησίας» (Ἄρθρο στὴ Κεντρικὴ Ἱστοσελίδα τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Μοναχικοῦ βίου). Τὸ πηδάλιον τῆς «νοητῆς νηός» τῆς Ἐκκλησίας, τὸ κρατᾷ ἡ Ἱερά Σύνοδος. Καρπὸς δὲ τῆς θεαρέστου ὑπακοῆς στό Συνοδικὸ Πολίτευμα δὲν εἶναι μόνον ἡ διασφάλιση τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ ἡ εἰρήνη. Ὁ δὲ Ἀπ. Παῦλος θά τονίσει ὅτι: «Τὰ τῆς εἰρήνης διώκομεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους» (Ρωμ. 14,19). Ἄλλωστε κεφάλαιο τῶν «εὐφρονούντων ἢ εἰρήνη ἐστί». Ὁ δὲ Ἰ. Χρυσόστομος θά ὑπογραμμίσει ὅτι: «Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀσθένειαν ἐργάζεσθαι πέφυκεν, ὡς φιλονεικία καὶ ἔρις· ὥσπερ οὐδὲν οὕτως ἰσχὺν καὶ δύναμιν, ὡς ἀγάπη καὶ ὁμόνοια» (Εἰς τὸ Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Γ', ὅπ. παρ. σελ. 162).

Ἡ ἐνότητα, ἡ εἰρήνη καὶ ὁμόνοια στὴν πίστη, στό ἦθος, στό βίον μας πρέπει νὰ εἶναι ἡ βάση τῆς δόξας τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὸ ὅλοι θέλουμε. Κατ' ἀναλογίαν, ὁ βιβλικὸς λόγος: «Λάλει (Κύριε) ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλος σου» (Α' Βασιλ. γ', 10) ἀφορᾷ ποιμαίνομενους καὶ ποιμένες. Δὲν εἶναι μόνον γιὰ τὸ «παιδάριον» Σαμουὴλ, ἀλλὰ γιὰ ὅλους, καθ' ὅτι πέραν τοῦ «παιδαρίου», «δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν» (Λουκ. ιζ' 10) Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν.

Μακαριώτατε καὶ

Σεβαστοί μου

Πατέρες καὶ ἀδελφοί,

Ὡς εἶναι γνωστόν, ζοῦμε σὲ μία ἐποχὴ πνευματικῆς παρακμῆς. Εἴμεθα μάρτυρες, μιᾶς ἐποχῆς σύγχυσης καὶ ἀσύνητης ἀδολεσχίας, παραβατικῶν συμπεριφορῶν ἀνομίας, τῆς θύραθεν καὶ τῆς χριστιανικῆς, μιᾶς πράγματι ἐποχῆς ἰσχυρῶν ἀμφισβητήσεων καὶ ραγδαίων ἀλλαγῶν σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς. Δὲν προλαβαίνουμε τὰ γεγονότα σὲ παγκόσμιο ἀλλὰ καὶ ἐθνικὸ ἐπίπεδο καὶ ὅταν τὰ πληροφοροῦμεθα μένουμε ἐνεοί. Καὶ ἀκριβῶς, διαπιστώνουμε μία προσπάθεια νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ παγκοσμιοποίηση, ὁ ἐξορθολογισμὸς καὶ ἡ μετανεωτερικότητα. Νέες νοοτροπίες καὶ ἦθη, νέα ἀρχέτυπα, νέο λεξιλόγιο. Ἡ κοινωνία μας πλέον συνεχῶς δηλητηριάζεται ἀπὸ μηδενιστικὲς ἀντιλήψεις, ἀπὸ ἀντιεκκλησιαστικὸ πνεῦμα καὶ προχωρεῖ ἐρήμην τοῦ Θεοῦ σὲ μία ἐντελῶς κοσμικὴ ἀνθρωπολογία σὲ μία τελικὰ ἀπανθρωπία. Καὶ εἰδικότερα, αὐτὴ ἡ κατάσταση συνιστᾷ μία πρόκληση, ἓνα ἐξαναγκασμὸ τῶν χριστιανῶν νὰ παύσουν νὰ εἶναι χριστιανοὶ ἢ νὰ γίνουν πραγματικὰ χριστιανοί.

Κατὰ συνέπειαν, ναυαγοῦμε σὲ μία θάλασσα ἀσέβειας καὶ ζοῦμε σ' ἓνα ἀπαράκλητο κόσμον. Καὶ τοῦτο, διότι ἀπουσιάζει ὁ Παράκλητος. Ἀπουσιάζει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ στὴν ψυχὴ του, τελικῶς, κυριαρχεῖ ἡ πνευματικὴ κρίση. Καθίστανται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι «κυιοὶ ἀπωλείας» μὲ ἔντονη τὴν ψυχικὴ ἐρήμωση καὶ τὸ ἐσωτερικὸ κενό, μὲ ἀθέμιτους συμβιβασμοὺς καὶ μὲ δουλικὰ καὶ ψυχολογικὰ συμπλέγματα.

Ὡστόσο, σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ, εἴμεθα «κεκλημένοι» νὰ φανερώσουμε τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Νὰ θέσουμε τὸ «φῶς ἐπὶ τὴν λυχνίαν». Νὰ γίνουμε μάρτυρες τῆς ὀρθῆς πίστεως σὲ μία εὐρύτερη μετα-χριστιανικὴ κοινωνία στό καθόλου εὐρωπαϊκὸ καὶ παγκόσμιο γίνεσθαι. Γι' αὐτὸ καὶ ὀφείλουμε, ὡς Σύνοδος, νὰ εἴμεθα συγκυρηναῖοι, συναντιλήπτορες καὶ φιλάδελφοι, ἐνωμένοι «συναγωνισταὶ ἔργῳ τε καὶ λόγῳ». Καὶ βεβαίως, ἔχουμε ἱερότατο χρέος ν' ἀποφεύγουμε κάθε τι, τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ βλάψῃ τὴν Ἐκκλησία καὶ νὰ φέρῃ τὸ σκάνδαλο γιὰ τὸ ὁποῖο μίλησε ὁ Αἰώνιος

Διδάσκαλος καί τό διατύπωσε: «Οὐαί τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται» (Μαθ. 18,7). Καί ὅταν ὁ Κύριος ἀπευθύνει αὐτό τό «οὐαί» εἶναι φοβερό, γιατί «φοβερόν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος» (Ἐβρ. 10,31).

Ἐπειτα, οἱ λόγοι τοῦ χρυσορρήμονος Ἰωάννου, τοῦ σοφοῦ τούτου καί θεοφόρου πατρός τῆς Ἐκκλησίας, στήν περίφημη ὁμιλία του «Ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἔξω εὐρεθεῖς Εὐτρόπιος ἀπεσπάσθη...» κατ' ἀναλογίαν, ἤχουν μ' ἀπόλυτη προτεραιότητα καί στούς καιρούς μας. Οἱ χρυσοστομικοί λόγοι: «Μένε εἰς Ἐκκλησίαν καί οὐ προδίδοσαι ἀπό τῆς Ἐκκλησίας» καί «Μή ἀπέχου Ἐκκλησίας· Ἡ ἐλπίς σου ἡ Ἐκκλησία, ἡ σωτηρία σου ἡ Ἐκκλησία, ἡ καταφυγή σου ἡ Ἐκκλησία. Τοῦ οὐρανοῦ ὑψηλότερα ἐστί, τῆς γῆς πλατυτέρα ἐστί» (P.G., 52, στ. 397 ἐπ.) εἶναι διατυπώσεις καί ἀποδείξεις τῆς μακραίωνης ἱστορίας καί παράδοσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἤτοι λόγοι καθοριστικοί σωτήριοι.

Ἐπί πλέον, διαπιστώνουμε καθημερινά, ὅτι στήν κοινωνία μας, στό δημόσιο βίῳ, μέγιστον θέμα τυγχάνει τό ἀθεολόγητο τῆς γνώσεως, τό ἀβασάνιστο τῆς γνώμης καί τό ὑπερβολικό τῆς πράξεως.

Ὅστόσο, γνωρίζουμε καλῶς, ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός, μπορεῖ ἐνίοτε ν' ἀκολουθεῖ κακές συνήθειες, ἔνεκεν τῆς μὴ ἐπαρκοῦς θρησκευτικῆς του παιδείας, ἀλλά στό βάθος τοῦ εἶναι του, εἶναι εὐγενής, φιλότιμος, εὐσεβής, πιστός καί ἀγαπᾷ τήν Ἐκκλησία καί ἐνδιαφέρεται γι' αὐτή. Οἱ κατά καιρούς διατυπώσεις ἀσεβῶν ἐκφράσεων, ἄδικων καί συκοφαντικῶν ἐνεργειῶν δέν ἀπηχοῦν τό σύνολον τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἀκριβῶς διότι ὁ λαός μας αἰσθάνεται, τελικά, τήν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ὡς πνευματικό καταφύγιο. Τοῦτο βέβαια ἀπό τήν ἄλλη ὄψη δέν σημαίνει ὅτι ἡ ἀνομία καί ἡ ἀμαρτία δέν ὑπεισέρχονται καί σ' αὐτόν τοῦτο τόν ἱερό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Τά ἀσθενοῦντα μέλη τῆς, ὡς καί «τά ζιζάνια ἀνά μέσον τοῦ σίτου», ἡ σαγήνη μέ τά σαπρά καί οἱ Γραμματεῖς καί Φαρισαῖοι, πάντοτε ὑπῆρχαν καί θά ὑπάρχουν. Ἐν προκειμένῳ τά λόγια τοῦ Ἀπ. Παύλου εἶναι ἐπίκαιρα: «Θύρα γάρ μοι ἀνέωγεν μεγάλη καί ἐνεργῆς καί ἀντικείμενοι πολλοί» (Α' Κορ. 16,9). Ἔτσι τό μέγα ζήτημα κάθε φορά, τό ὅποιο χρειάζεται τήν δέουσα προσοχή, εἶναι ἡ μὴ αὐτονόμηση ἀπό τήν Ἄμπελο καί ἡ μὴ ἀπομάκρυνση ἀπό τήν Ἐκκλησία, μέ ἀφορμή τήν ὑπαρξή τῶν ἀνθρωπίνων λαθῶν καί ἀσφαλῶς καί οἱ ὅποιες ἐσφαλμένες ἐνέργειες, ὅπως καταδεικνύεται ἐν τέλει, δέν εἶναι καρπός κακῆς προθέσεως ἢ εὐτελοῦς ἰδιοτέλειας.

Διά τοῦτο, «νήφωμεν» καί «γρηγορῶμεν» κατά τήν Γραφήν.

Ὁ προφητικός λόγος, ἐν προκειμένῳ, εἶναι ἐξόχως ἐπίκαιρος.

Ἀπό τό ἓνα μέρος, ἔρχεται ὁ Ἱερεμίας καί λέγει: «Ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνα μου, ἐμόλυναν τήν μερίδα μου, ἔδωκαν τήν μερίδα τὴν ἐπιθυμητὴν μου εἰς ἔρημον ἄβατον...» (Ἱερ. 1β',10) καί ἀπό τό ἄλλο, ὁ μεγαλοφωνότατος προφήτης Ἡσαΐας λέγει: «Ἴδου Κύριος καταφθεῖρει τὴν οἰκουμένην καί ἐρημώσει αὐτήν καί ἀνακαλύψει τὸ πρόσωπον αὐτῆς καί διασπερεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ... φθορᾷ φθαρήσεται ἡ γῆ... πτωχοὶ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τῇ γῆ καί καταλειφθήσονται ἄνθρωποι ὀλίγοι... καὶ πέπανται εὐφροσύνη... καθ' ὅτι ἡ γῆ ἠνόμησε διὰ τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν διότι παρήλθοσαν τὸν νόμον καὶ ἤλλαξαν τὰ προστάγματα» (Ἡσ. κδ', 1-8).

Ὅστόσο, καί οἱ δύο προφῆτες ἴστανται ἐλπιδοφόροι καί στηρικτικοὶ ὑπογραμμίζοντας μέ ἐξαιρετικὴ ἐμφαντικότητα: «Ἐλπίς τῷ εὐσεβεῖ... παρακαλεῖτε παρακαλεῖτε τὸν λαὸν μου, ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ... ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν... ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών· ὕψωσον ἐν ἰσχύ τὴν φωνήν σου ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ· ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε...» (Ἡσ. κδ', 16 καί μ', 1-9). Καί ὁ ἕτερος μεταδίδει καί σέ μᾶς τὴν φωνὴν ποῦ ἀκούει: «Ἴδου δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου· ἰδοὺ καθέστηκά σε σήμερον ἐπὶ ἔθνη καὶ ἐπὶ βασιλείας ἐκρίζουν καὶ κατασκάπτειν καὶ ἀπολύειν καὶ ἀνοικοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν» (Ἱερ. α', 9-10).

Τά παραπάνω βιβλικά χωρία θέτουν ἴσως σέ κατάσταση προβληματισμοῦ καί τά οικεῖα. Εἶναι προφητικοὶ λόγοι καί ὡς ἐκ τούτου ἔχουν τὴν ἀξία τους.

Δέν μένει παρά ν' ἀναθέτουμε καί τά πλέον δυσεπίλυτα προβλήματα στάς πανσθενουργοὺς χεῖρας τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ ἡμῶν, καθ' ὅτι Αὐτός Οὗτος, τυγχάνει ὁ Κυβερνήτης τῆς «νοητῆς νηός» τῆς

Ἐκκλησίας.

*

Συνοψίζοντας, πιστεύουμε, ὅτι τό Συνοδικόν Πολίτευμα εἶναι οὐσία καί θεσμός τῆς Ἐκκλησίας ὑψίστης ἀξίας, τήν ὁποία λαμβάνει ἐκ τῆς παρουσίας, δράσεως καί καθοδηγήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔχει δέ ἐξαιρετική σημασία γιά τήν ἀποστολή, προαγωγή καί δόξα τῆς μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἢ δέ ὑπακοή σ' αὐτό τό Πολίτευμα καθίσταται ἀναμφισβήτητα ἀναγκαία, χάριν τῆς ἀρραγοῦς ἐνότητος, τῆς εἰρήνης καί τῆς ὁμόνοιας τοῦ χριστιανικοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος (Βλ. καί 34^ο Ἀποστ. Κανόνα). Γι' αὐτό εὐχή καί προσευχή πάντοτε παραμένει καί ἐκπέμπεται «ἐν ἐνὶ στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ»: «Στερέωσον, Κύριε, τήν Ἐκκλησία Σου, ἣν ἐκτίσω τῷ Τιμίῳ Σου αἵματι»._

*

Κατόπιν δέ τῶν ἀνωτέρω, εὐλαβῶς θέτω ὑπό τήν κρίσιν τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας καί πέντε προτάσεις μου, τάς κάτωθι:

1^ο. Νά συνταχθεῖ καί ἀποσταλεῖ, ὅπου δεῖ, Εἰδική Συνοδική Ἐγκύκλιος τῆς ΙΣΙ περί τῆς ἀξίας, ἰσχύος καί πιστῆς ὑπακοῆς στίς ἀποφάσεις τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας ὑπό πάντων, κλήρου καί λαοῦ.

2^ο. Νά θεωρηθεῖ λήξαν τό ἐγερθέν γνωστόν ζήτημα τῶν δύο ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν καί νά τεθεῖ στό ἀρχεῖον γιά τό μείζον ὄφελος καί συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας.

3^ο. Νά τυγχάνουν τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ΙΣΙ καί ὄχι τῆς ΔΙΣ καί μέ βάση τήν ὅλη κανονική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, μείζονος σημασίας θέματα.

4^ο. Νά ἐξαρθεῖ καί τονισθεῖ δεόντως τό κῦρος τῆς Ι.Σ. πρός τήν Πολιτεία καί εἰδικότερα νά καταστεῖ σαφές ὅτι ἐνέργεια ἀπορρέουσα ἐκ τῶν κρατικῶν ὀργάνων, πού ἔχει σχέση μέ ἐκκλησιαστικά θέματα, δέον ὅπως τυγχάνει προηγουμένως τῆς ἐγγράφου συνεργασίας μετά τῆς Ἱ. Συνόδου, ἄλλως νά θεωρεῖται ἄκυρος ἢ ἀκυρώσιμος στά πλαίσια τῶν διακριτῶν ρόλων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας.

5^ο. Γιά τήν θέση, τό λειτούργημα καί τό κῦρος τοῦ Ἀρχιερέως τῆς Ἐκκλησίας δέον ὅπως ἀποσταλεῖ ὑπηρεσιακό συνοδικό ἔγγραφο πρός τό Ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης περί ἐπαναφορᾶς τῆς διατάξης τῆς ἰδιάζουσας δωσιδικίας τῶν Ἀρχιερέων, ὡς ἴσχυε βάσει τῶν ἀρθρῶν 111§7 καί 112§2 τοῦ Κώδικα Ποινικῆς Δικονομίας, ἀναφορικά μέ τήν ἐκδίκαση τῶν ποινικῶν ὑποθέσεων (πλημμελημάτων καί πταισμάτων) Ἀρχιερέων στό ἀρμόδιο Ἐφετεῖο ἢ Πλημμελειοδικεῖο ἀντίστοιχα. Ὡς εἶναι γνωστόν, ἢ ὡς ἄνω διάταξη καταργήθηκε μέ τόν Ν. 4620/2019.

6^ο. Νά τύχουν κωδικοποιήσεως οἱ ἀποφάσεις τῆς ΙΣΙ καί τῆς ΔΙΣ σχετικῶς μέ τελετουργικά καί ποιμαντικά θέματα γιά τήν ἀκρίβεια, εὐταξία καί τό ἐνιαῖον τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς διακονίας.

Ταῦτα πάντα, καταθέτω στό Σεπτόν Σῶμα τῆς Ἱεραρχίας καί παρακαλῶ ταπεινῶς καί ὅλως εὐσεβάστως γιά τά κατ' Αὐτό ἀρμόδιως καί ὡς δεῖ. Θερμῶς δέ εὐχαριστῶ γιά τήν ὅλη ὑπομονή σας, τῆς ἀκροάσεως τῆς παρουσίας εἰσηγήσεώς μου._

[1]Εἰσήγηση στήν Τακτική Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα, 7-Ὀκτωβρίου-2021.